

BRIGA PODRAVINE ZA DJECU UGROŽENU U PRVOM SVJETSKOM RATU

PODRAVINA REGION CARING FOR CHILDREN IN DISTRESS DURING THE WORLD WAR ONE

Prof. dr. sc. Mira Kolar-Dimtrijević

Sveučilišna profesorica u mirovini

University professor emeritus

Draškovićeva 23

Zagreb

Primljeno / Received:

Prihvaćeno / Accepted:

Rad ima dvije pozitivne recenzije

UDK/UDC 314.8 (497.5-3)-378

Izvorni znanstveni rad

Original scientific paper

SAŽETAK

Tijekom Prvoga svjetskog rata zbog suše a i prekida prometa i otežanog snabdjevanja zavladao je na jugu Austro-Ugarske monarhije velika glad. Ljudi su počeli masovno umirati i zagrebački Središnji odbor za zbrinjavanje porodica mobiliziranih i u ratu poginulih vojnika počeo je veliku humanitarnu akciju preseljavanja djece iz Istre na sjever Hrvatske. Onda su ovu akciju prihvatili franjevci kao spas za hercegovačku katoličku djecu. Bio je to spas i dalmatinsku i bosansku i slovensku djecu iz Gorice i Slovenskog primorja, pa je akcija rukovođena iz Zagreba od dr. Josipa Šilovića i dr. Đure Basaričeka postala masovna i na prehranu u sjevernu Hrvatsku je dopremljeno više od 20.000 djece a i broj djece u Podravini možemo približno procijeniti na tisuću djece. Taj broj nije posve točan, jer su evidencije iz vremena rata fragmentarne, a popis načinjen 1920. zanemaruje onu djecu koja su se već vratila kućama. Treba reći da je ova akcija bila izvanredno značajna jer je ublažavala vjerske netrpeljivosti i upućivala da se slogom mogu riješiti mnogi problemi, ali ta činjenica nažalost nije iskorištena poslije rata.

Ključne riječi: Prvi svjetski rat, djeca, učiteljstvo, svećenstvo, uprava, Hrvatska, Hercegovina, Dalmacija, Bosna, Slovensko Primorje.

Keywords: World War One, children, teachers, clergy, administration, Croatia, Hercegovina, Dalmatia, Bosnia, Slovenian coastal area.

U Hrvatskoj se briga za djecu počela rano voditi, jer je siromaštvo sjeverozapadne Hrvatske dovelo često do toga da su djeca ostajala bez majke, a na području Vojne granice trebalo se brinuti za djecu krajišnika palih na ratištima diljem Europe. Ukinućem Vojne granice brigu za djecu na tom području trebale su preuzeti imovne općine, zemljišne zajednice i kućne zadruge ako su se održale, te crkvene institucije. Međutim proces raspada kućnih zadruga je uznapredovao a inokosna seoska domaćinstva bila su krhka i ugrožena te se iz njih regrutira sirotinja i proletarijat Zagreba koji mora dosta rano povesti brigu o ugroženoj djeci. Ponajviše se ova briga u zadnjoj četvrtini devetnaestog stoljeća vodila preko zaklada, građanskih društava a i katolička crkva preko svojih humanitarnih ustanova i orfanotrofija omogućava zbrinjavanje dijela siromašne djece. Znatnu ulogu u pomaganju siromašne djece imaju škole i kod mnogih gimnazija osnovana su društva za pomaganje siromašnih učenika koja se uzdržavaju prikupljanjem priloga.

No smrtnost vojnika na ratištima bila je golema. Proučila sam prema matičnim listovima smrtnost u Virju gdje je poginulo prema župnoj kronici 116 vojnika i gdje nisu uvedeni oni nestali kojih je bio velik broj. Poginuli su mladići najbolje dobi a umirali su u raznim bolnicama diljem Austro-ugarske monarhije. Smrtnost ranjenih je zbog gangrene bila izuzetno velika jer nije bilo ne samo antibiotika nego ni najnužnijih lijekova. Ratna mašina počela je zakazivati u svim segmentima.¹ Ova tema je još uvijek neistražena.²

Kraljevski i slobodni Grad Koprivnica uspio se, zahvaljujući svojim obrtnicima i trgovcima te poduzetnicima raznih vjera, ležeći na glavnoj pruzi koja je povezivala Budimpeštu sa Zagrebom, ali i uspješnim gradonačelnicima, izgraditi u napredan gradić čiji je gospodarski, zdravstveni, kulturni, prosvjetni, socijalni pa i crkveni život bio izvanredno bogat i čija se gravitaciona moć protezala i na ludbrešku Podravinu i osobito na Ludbreg.³ Koprivnica je imala razvijenu tiskarsku djelatnost i zahvaljujući izvanrednoj aktivnosti Vinka Vošickog postala i po njoj oznata u širem krugu. Imala je dobru pučku školu, nižu realnu gimnaziju, bolnicu, katoličku, pravoslavnu i židovsku crkvu, te brojna društva. U nju su redovito stizale novine iz Zagreba, a kombinacija trgovine s proizvodnjom i preradbom u kraju koji je mogao proizvesti velike viškove hrane za kojima je vapila Austrija davala je Koprivnici karakteristike perspektivnog i privlačnog gradskog središta u kojem su se rado nastanjivali i stranci.

Podravina je bila dobro naseljena i uživala je glas gospodarski naprednog kraja gdje su sve gospodarske akcije nailazile na dobar prijem. Sve što je bilo napredno moglo se ovdje udomiti. Imala je uređeno gospodarstvo, školstvo i sudstvo i bila je otvorena prema došljacima bez obzira na narodnost. Koprivnica je bila otvoreni grad na vratima sjevera Hrvatske, kao što je to bila Rijeka na jugu odnosno Osijek na sjeveroistoku. Međutim jedini grad je bila Koprivnica koja je taj status uživala stoljećima i koja se je borila i izborila da joj ostanu prava ali i dužnosti kraljevskog i slobodnog grada te se zahvaljujući brojnim obrtnicima, židovskim trgovcima i državnim činovnicima, ležeći na glavnoj pruzi Zagreb - Budimpešta razvila u privlačno mjesto u kojem se rado i dobro živjelo i u kojem su postojali dobri izgledi za budućnost.⁴

Sve je to utjecalo da je Koprivnica tijekom Prvog svjetskog rata bila zapaženo mjesto i da je po razvoju premašila i Križevce i ostala mjesta i imala je 1900. zajedno s Bregima godine na površini od 10.695 jutara 7.078 stanovnika dok je u čitavom upravnom kotaru živjelo 29.563 stanovnika, Kotar Đurđevac je imao 49.687 stanovnika a samo mjesto Đurđevac 7.963 stanovnika pa je dakle bio čak brojniji stanovištvo od Koprivnice sa svojih 12.689 jutara, ali zbog toga što nije imao status grada imao je mnogo manje građanskog stanovništva. Na tom prostoru je bilo Virje koje je sa 13.444 jutara imalo s konacima 8.321 stanovnika te se ubrajalo među najveća sela u Hrvatskoj a čitava je upravna općina imala 11.937 stanovnika. Kotar Ludbreg zbog izoliranosti od željezničkog puta bio

¹ Mira KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Virje za vrijeme Prvog svjetskog rata, Zbornik: Virje na razmeđu stoljeća, IV, Virje, 1991., 51-56.

² Mi ni danas ne znamo koliko je Hrvatska izgubila ljudi u Prvom svjetskom ratu. Nalazi Vladimira Žerjavića samo su aproksimativni i nisu zasnovani na proučavanju izvornog materijala. (Vladimir ŽERJAVIĆ, Kretasnje stanovništva i demografski gubiti Republike Hrvatske u razdoblju 1900. do 1991., Časopis za suvremenu povijest, 31, 1993, br. 2, str. 65-85. Raspad Austro-Ugarske monarhije ostavio je popise stradalih nezaključenima, te bi trebalo na osnovu vijesti koje su se objavljivale u tekućim izvještajima istražiti stradanja naših ljudi tijekom Prvog svjetskog rata na frontovima. Radi se svakako o ogromnom broju koji se osjetio u demograskom razvoju Hrvatske poslije Prvog svjetskog rata.

³ Ružica VUK, Ludbreška Podravina. Gospodarski razvoj kao faktor transformacije, Zagreb 2006., 113 i d. Magistarski rad. obranjen na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u srpnju 2006. Ludbreški kotar je toliko pasivan da su 1931. od njega odcijepljene općine Đelekovac i Koprivnički Ivanec čime je smanjen za 23,9 % svoje površine i 27,5 % svojeg stanovništva.

⁴ O ovoj temi ima dosta radova, što se može vidjeti iz D. FELETAR, H. PETRIĆ, Bibliografija Podraviana. Izbor literature o Podravini (Koprivnica 2001.)

je u stalnom gospodarskom slabljenju zbog sve jače gravitacione uloge Koprivnice, a osjeća se i propadanje veleposjeda koji se u takovim uslovima ne mogu prilagoditi robno-novčanim odnosima izuzev grofa Draškovića u Malom Bukovcu koji je uspio održati i mlin u Velikom Bukovcu, i pecaru žeste, i pilanu, i ciglanu, i mehaničarsku radionicu dok su drugi veleposjednici većinom odustali od industrijske djelatnosti. Ludbreški kotar je imao 1900. na 71.740 jutara i 35.900 stanovnika ali je sam Ludbreg imao svega 1.648 stanovnika iako je bio kotarsko središte, pa je tu bilo malo onih koji su mogli voditi onakovu brigu o djeci kakovu su mogli Koprivnica i Đurđevac.⁵ No ipak i Ludbreg je uvećavao broj svojih obrtnih radnji od 1900. do 1913., pa se njihov broj uvećao u ludbreškom kotaru od 1900 godine do 1913. od 369 na 542 radnji. Svakako da je značajnu ulogu u tom razvoju odigralo prošteništa u Ludbregu gdje se svake godine skupilo mnogo proštenjara, pa je npr. broj obrtnika u kožarskom obrtu uvećan u istom razdoblju od 79 na 137, a vrlo dobro posluju i ugostitelji, krčmari i gostioničari.⁶

Podravina je u akciju spašavanja i zbrinjavanja gladne djece bila snažno uključena kroz akciju građana i učitelja ali i kroz podršku veleposjednika na svom području. U Koprivnici je glavna osoba bio dr. Edo Dorčić⁷, kojemu su jaku podršku pružili učitelji i činovnici. Na putu djece prema Podravini poslije Križevaca glavno mjesto je bila Koprivnica. Koprivnica je imala godine 1912. samo dva društva manje nego Bjelovar koji je bio središte Bjelovarsko-križevačke županije. Osamnaest lokalnih društava Koprivnice okupljalo je sve što je bilo društveno aktivno i to je bila velika društvena snaga koja je imala pristup u sve sredine i koja su mogla skupiti velika novčana sredstva, pogotovo stoga što je u 1917. ponovno oživio društveni život.⁸ Koprivnica je imala Sirotinjsko povjerenstvo kao i drugi hrvatski gradovi od 1856., koje je vodilo brigu o djeci bez roditelja i sirotinji. Katoličko svećenstvo i franjevci također su vodili skrb o sirotinji, a brigu oko svojih građana vodila je i židovska općina. No Koprivnica je imala i Gospojinsko društvo preko kojeg su djelovale žene na humanitarnom i školskom planu. U tom je društvu radila i barunica Ivka Ožegović koja je bila 1917. povjerenica Lige za zaštitu djece u Zagrebu.⁹ Ova se je Liga onda povezala sa Središnjim odborom za zaštitu porodica i u ratu poginulih vojnika, pretvorivši se na kraju u Narodnu zaštitu, društvo privlačnog i mnogo obećavajućeg imena koje je u početku označavalo samo časopis Središnjeg odbora 1917. godine Narodnu zaštitu da bi se po završetku rata

⁵ Političko i sudbno razdijeljenje i repertorij prebivališta Kraljevina Hrvatske i Slavonije 1903., Zagreb 1903., str. 49, 58-61, 64.

⁶ R- VUK, n.dj., tablica 42 i 43.

⁷ Dr. Edo Dorčić došao je u Koprivnicu krajem 19. stoljeća sa otoka Krka. Bio je odvjetnik pa javni bilježnik. Bio je društveno vrlo aktivan ali i liberalan pa je tijekom Prvog svjetskog rata pomagao Ernestu Delbesu koji je bio interniran u Koprivnici kao Francuz da kvalitetnije proživi tu internaciju. (Hrvatski državni arhiv, Zbirka XXI, br. 40. - Molba dr. Ede Dorčića 4. VII. 1917. Ministarstvu da se Delbes oslobodi sumnje. Bilo je to teško vrijeme kada je u Koprivnici bio na taborištu interniran velik broj Srba iz Srijema ali i nekoliko drugih stranaca te se mnogo krijumčarilo robom i hranom. (M. KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Logor za internirane u Žlebiću i glavno središnje taborište za internirane i evakuirane u Koprivnici 1915.-1917. god., Podravski zbornik, 30, Koprivnica 2004., 153-176). Dorčić je u kasnu jesen 1918. bio glavni dužnosnik Mjesnog odbora Narodnog vijeća u Koprivnici te je zajedno s gradonačelnikom Kamenarom zaslužan da se vodila izuzetno velika briga o potrebitima. Bila je organizirana Narodna straža, a krajem studenog povišene su sirotinjske potpore. (Podravac, 6, 1. XII. 1918., str. 3. - Rješenje Gradskog poglavarstva br. 6742. od 30. XI. 1918.)

⁸ To su Pjevačko društvo "Podravac", Pjevačko randičko društvo "Domoljub", podružnica trgovačkog društva "Merkur", Dobrovoljno vatrogasno društvo, Sklivalačko društvo, podružnica Hrvatsko gospodarskog društva, Gospojinsko društvo, Pučka štediona d.d., Gradska štediona d.d., Koprivnička banka d.d., Hrvatski Sokol, Društvo "Dobrotvor", Dobrovoljno društvo Izrael bogoslovne općine "Chevre Kadiša", Izraelsko gospojinsko društvo, Cecilijansko društvo župe sv. Nikole, "Danica" društvo zaposlenih u tvornici, Hrvatska štedionca d.d. (Izvešće o stanju javne uprave Bjelovarsko-križevačke županije u 1912. godini, Bjelovar 1913., str. 77.)

⁹ Druga glavna skupština Lige za zaštitu djece u Hrvatskoj i Slavoniji održana 28. IV. 1917. u Zagrebu, Zagreb 1917., 30. Barunica Ivka Ožegović umrla je 1924. i na pokopu je sudjelovala velika delegacija iz Koprivnice.

pretvorilo u Savez svih dobrotvornih i humanitarnih društava koja su preživjela rat i našla mogućnosti djelovanja. U okolici su pak djelovale obrtne i seljačke zadruge i udruge, čitaonička i dobrovoljna vatrogasna društva, te zapravo postoji jedna mreža organizacija koja su mogle preuzimati izvanredne zadatke socijalne zadatke uključivanjem svih domaćinstava i svih ljudi.

Na ludbreškom području i to u onom dijelu koji je 1894. izdvojen iz Varaždinske županije i izvršeno pripojenje Bjelovarsko-križevačkoj županiji s mjestima Ludbreg, Rasinja, Martijanec, Ivenec i Đelekovec, živjelo je i plemstvo triju značajnih obitelji: Draškovići u Bukovcu, Rauchovi u Martijancu i Inkeyi u Rasinji. Dok je prva obitelj uživala glas pripadnosti najnaprednijem domaćem plemstvu koje se uključilo i u ilirski pokret, Rauchovi su posve nepravedno uživali glas negativaca koji su sudjelovali u krvavom gušenju ustanka seljaka 1755 godine a pored toga bana Pavla Raucha je pratila krivnja što mu je otac Levin Rauch omogućio manipulacijom izbornog zakona sklapanje Hrvatsko-ugarske nagodbe 1868. godine kojom je Hrvatska izgubila dobar dio svojeg dotadašnjeg suvereniteta osobito u poslovima gospodarstva i prometa. Treći veleposjednik Inkey bio je doista pravi mađaron, ali budući da im je posjed u Rasinji bio jedini posjed koji su imali i koji je u vrijeme Prvoga svjetskog rata već bio izložen propadanju na njih je morala utjecati sredina, te su i pomalo sve više približavali narodu među kojim su živjeli jer nisu ušli u onaj sloj plemstva koji je imao vodeću ulogu u politici Ugarske.

Đurđevac je pak postao privlačno mjesto u vrijeme kotarskog načelnika Milana Brezinščaka koji je do 1897. izvrsno vodio kotar i pomogao njegovom gospodarskom uzdizanju i kada je radio kasnije u Zemaljskoj vladi.¹⁰ Zahvaljujući Đurđevačkoj imovnoj općini koja je postala vlasnik pola šuma na ovom području a i sjedištu Đurđevačke šumarije za državne šume poslije 1890. poboljšale su se ceste, a željeznička pruga 1912. potaknula je pretvaranje Đurđevca u središte mlinarske industrije u Podravini i tu su radila čak tri paromlina koja su trebali biti veliki izvozni mlinovi.¹¹ Tako na pr. u Đurđevcu djeluje Čitaoničko društvo, vatrogasno društvo, tri obrtne zadruge (osn. 1893), više raznovrsnih privrednih i bankarskih ustanova koje su mogle novčano pomoći ovakve akcije kao Podravska štedionica, osn. 1893., Banka za Podravinu d.d. osn. 1897., Podravina paromlin d.d., osn. 1899, Hrvatska seljačka udruga, osn. 1901., hrvatsko tamburaško društvo "Preradović", osn. 1904., Hrvatski sokol, osn. 1908., Hrvatska seljačka gospodarska udruga, osn. 1904. itd.¹² Iako nije bio kotarsko mjesto poseban značaj ima i Virje. Virje i Novigrad podravski pripadali su do 1873. u Vojnu krajinu ali se u njima jako osjećao utjecaj građanske Koprivnice. Ovaj utjecaj je čak jači nego u ludbreškom području. Obustavljanje plovidbe Dravom bilo je presudno za ova kretanja jer je ta mjesta, upućena do otvaranja željezničkih pruga na brodarski promet ostavio u mrtvom prometnom kutu. Iako prenaseljeno i zbog toga bremenito problemima Virje se silnom snagom trudilo da održi svoju kulturnu tradiciju naslijeđenu od vremena Franje Lugičića virovskog učitelja i križevačkog školskog nadzornika, i Ferde Rusana, htijući biti najbolji gospodari na ovom području ali i prvi u pjesmi i igri i čuvanju tradicija. Ova je uloga danas dosta zanemarena a u prošlosti je imala vidnu ulogu u cjelokupnom životu. Koprivnica i Virje imali su jedini u ovom području moderne škole,

¹⁰ Milan Brezinščak, pravnik (Hum na Sutli, 22. V 1858. - Zagreb, 7., IV 1917.) Gimnaziju i Pravoslavnu akademiju završio u Zagrebu te doktorirao na Pravoslavnom fakultetu 1882. Već 1881. se zaposlio u Svetom Križu, zatim u Grubišnom Polju, Đurđevcu, Ivanecu, Zlataru, a 1904. imenovan je županijskim tajnikom u Požegi. U Đurđevcu je kotarski načelnik do 1897. a onda odlazi u Ivanec. U 1908. je pozvan u Zagreb za vladinog tajnika, a 1909. ga je Rauch imenovao za podžupana Varaždinske županije. Od 1912. je voditelj upravnog odsjeka Zemaljske vlade te je 1913. postao savjetnik, a 1914. banski savjetnik. sudjelovao je u izradbi više zakonskih osnova te u izradbi provedbenih propisa za Zakon o uređenju općina i trgovišta. Poslan u Viroviticu, Osijek i Zemun da pomogne provedbi tog zakona na terenu. Pisao je sturčne članke i rasprave iz upravnog prava. (Vladimir MIHOLEK, Podružnica gospodarskoga društva u Đurđevcu 1891.-1907., Podravski zbornik, 31, 2005, 216)

¹¹ Braunov mlin u Đurđevcu, više mlinova u Bjelovaru i okolini, više ciglana itd.

¹² Izvješće o stanju javne uprave, n.dj., 73-74.

građene prije početka dvadesetog stoljeća. U virovskoj školi zajedno se našla i osnovna i građanska škola što je svakako dalo Virju mogućnost da se ravija kao kulturno-prosvjetno središte s jakim nastavnim kadrom. U manjim mjestima također imamo raznih društava i organiziranih udruga i zadruga. U Virju djeluje od 1868. Gospodarska bratovština, Dobrovoljno vatrogasno društvo od 1879., Čitaonica od 1897., Prva virovska štedionica od 1897. i Hrvatska štedionica d.d. od 1900. godine i dakako pjevačko društvo "Rusan". Društveni život Virja bio je vrlo živ, a novinar Peroslav Ljubić je ovdje pokrenuo novine Podravec koje pod imenom Hrvatske novine izlaze do 1912. godine stvorivši tako temelje tiskarstva koje se je nastavilo i kasnije. Kod Ljubića je radio dulje vremena Zvonimir Pužar kao slugar ali i administrativac. On je kasnije bio uključen u veliku akciju zbrinjavanja djece tijekom Prvog svjetskog rata.¹³ Virje je bilo prijatno mjesto za življenje jer je imalo poštu, a 1912. otvorena je i željeznička pruga Kloštar - Koprivnica u cijeloj dužini, pa se ovaj kraj ubrzano razvijao po uzoru na slična mađarska mjesta na drugoj obali Drave, pri čemu je Prekodravlje sa Golom i Gotalovom predvodilo po naprednosti, pa je to došlo do izražaja i u ovoj akciji jer su Golčani uzeli izvanredno mnogo ugrožene djece na prehranu. Međutim batinjanje ovog stanovništva od srpske vojske neposredno nakon Prvoga svjetskog rata radi pranja novca ubacivanjem kruna iz Mađarske novca okrenulo je stanovništvo prema Stjepanu Radiću i republikanizmu.¹⁴

Đuro Basariček i Zvonimir Pužar bile su ključne ličnosti koje su pomogle zbrinjavanju brojne djece u Podravini a pomagali su im gotovo svi podravski učitelji. Prvi je bio iz ugledne pedagoške obitelji Stjepana Basaričeka, te su mu i otac Stjepan i majka Amalija bili učitelji, a drugi je bio sin učitelja s izrazitim smislom za pisanje popularnih romana i tiskarstvo. No i dr. Edo Dorčić bio je zaslužan da je Koprivnica zauzela istaknuto mjesto u zbrinjavanju istarske djece na koprivničkom području. Đuro Basariček je imao određene veze s Đurđevcem preko Petrinje. Iz Đurđevca je bio rodom prof. Viktor Pogačnik koji je oženio sestru Đure Basaričeka Anku Basariček. Viktor Pogačnik se poslije Prvog svjetskog rata kada su hrvatski profesori postali nepoćudni u Bosni vratio u Đurđevac gdje je kupio kuću, te je uzeo k sebi i Basaričekovu majku Amaliju, suprugu istaknutog pedagoga Stjepana Basaričeka koji je umro 1918. godine. Viktor je imao starijeg brata dr. Daniela Pogačnika koji je završio medicinu u Grazu i specijalizirao ginekologiju u zagrebačkom rodilištu. Tijekom studija bio je funkcioner društva južnoslavenskih studenata u Grazu te je bio pristaša jugoslavenstva.¹⁵ Za vrijeme Prvog svjetskog rata bio je teško ranjen kao solunski dobrovoljac, te je zadnje dane proživio na radu u Petrinji kao ginekolog a umro je u

¹³ Zvonimir Pužar (Zajezda, 31. I. 1875. - Zagreb, 13. IV. 1926.). Otac mu je bio učitelj, ali je rano umro, pa ga je s još troje djece othranila majka. Pučku je školu polazio u Lepoglavi, a nižu gimnaziju u Zagrebu. Onda je morao u tiskarski zanat u Križevce i Varaždin, pa je radio kao tirpograf u Virju, Petrinji i Rijeci, ali je i sam pisao u Podravcu, Hrvatskim novinama, Narodnoj zaštiti, Seljačkoj prosvjeti, a u Varaždinu je pokrenuo i svoj list Naša sloga. Bio je povezan i s braćom Radić preko njihove tiskare, a za vrijeme Prvoga svjetskog rata uključuje se u rad Središnjeg odbora za pomaganje obitelji vojnika. Objavio je i 24 knjižice koje se mogu svrstati u sferu povijesnog i socijalnog romana. Poslije rata je vrlo aktivan u uređivanju lista Narodne zaštite. Radio je i u Seljačkoj slozi, te je bio njezin prvi potpredsjednik. (Seljačka prosvjeta, 1926, br. 5-8, str. 121-122; M. KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Pučki pisac Zvonimir Pužar i Križevci 1910.-1923., CRIS, Križevci 2003, br. 1, 16-27.)

¹⁴ U 1920. je narodni poslanik Ivan Zatluka vodio delegaciju Golčana k tadanjem banu Istraninu Matku Laginji, žaleći se nas nepodopštine vlasti prema stanovnicima. Zatluka je Laginji prikazao sve neprilike s kojima se borbi pučanstvo golske općine, a opisao je i nedavni upad magjarskih boljševičkih crvenih četa Bele Kuna koje su nanijele stanovništvu veliku štetu. Iako su se te čete povukle slomom revolucije Bele Kuna ipak su ostali veliki problemi. Mnogi Golčani ne mogu prelaziti preko demarkacione linije na svoje oranice, a nema ni prijevoza preko Drave. Napuštena je i jedina željeznička stanica u toj općini, tj. ona u Goli i vlak je zatvorenih vagona prelazio kroz područje. Gola je zapravo bila odsječena od svijeta.

¹⁵ Livija KARDUM, Geneza južnoslavenske ideje i pokreta tijekom Prvoga svjetskog rata, Politička misao, 28(1991), br. 2, 65-88.

zagrebačkoj bolnici i pokopan na Mirogoju. ali mu je grob danas već prekopan jer nitko nije plaćao grobarinu budući da je Daniel Pogačnik umro neoženjen. Može se pretpostaviti da su se Đuro Basariček i Daniel Pogačnik poznavali već prije rata.¹⁶ Veze Podravine s Dalmacijom i Bosnom išle su preko Đure Basaričeka, i odatle možemo razumjeti da je Podravina primala i bosansku i dalmatinsku i hercegovačku djecu, a ne samo istarsku, kako je činio Križevac.

No ovaj veliki posao ne bi se mogao obaviti bez učitelja i učiteljica koji su odvodili djecu na vrata obitelji gdje su bila smještena na prehranu i skrb. Učitelji i učiteljice u ovom krajnjem kutu Bjelovarsko križevačke županije bili su aktivniji nego u Hrvatskom Zagorju, jer su prenosili tradicije koje su nastale u doba Varaždinske vojne krajine kada nije bilo nepismenog čovjeka zbog obaveznih trivijalnih škola i slanja pametnije djece u više vojničke škole. To je ostavilo dugotrajnog traga. I pola stoljeća kasnije ljudi su se prisjećali pedagoškog rada Ilirca Ferde Rusan koji je napisao tri pjesme prilikom otvaranja koprivničke pučke škole u Koprivnici čiji je kamen temeljac položio 1856. ban Đuro Jelačić. No Rusan je pisao o školstvu Podravine i bio inicijator nekih zanimljivih akcija o nagrađivanju najboljih učenika i poticanju konkurencije.¹⁷ Na koprivičkom je području živio do 1892. i komediograf Gjuro Ester, pa je postojala kao i u Virju tradicija kazališnih predstava, ali i jaka muzička i pjevačka tradicija te su dva koprivnička društva davala ton društvenom životu Koprivnice, kao što je i Dobrovoljno vatrogasno društvo označavalo solidarnost građana u čuvanju života i imovine.

Zanimljivo je navesti imena učitelja i učiteljica na početku Prvog svjetskog rata u Podravini. G. U gradu Koprivnici su radili kao učitelji Josip Kirar, istovremeno i županijski školski nadzornik, Ivan Majnarić, Franjo Jurković, Julio Jiroušek, Dragutin Grübl, Josip Lovašen, Mihovil Kolarić, vjeroučitelj, Ivan Semeraj, Marija Herceg, Marija Jemrić, Marija Vidoša, Olga Smolković, Zlata Mihoković, Ivana Benigar, te u obližnjim Bregima Dragutin Schuster i Ljudmila Kinder. Na ženskoj stručnoj školi radila je učiteljica Štefanija Ježek. Učitelja je bilo i u općinama Drnje, Goli, Novigradu Podravskom, Peterancu i Sokolovcu i svi su oni dali svoj veliki doprinos zbrinjavanju djece i bez njihovog zalaganja djeca se ne bi mogla smjestiti u obitelji. Isti je slučaj na području kotara Ludbreg gdje je djelovala učiteljica Hermina Kraus, Emica Petak, Ana Samšić, Maria Tišljar, Barica Trstenjak-Habdija i dr. U Đurđevcu je ravnajući učitelj na osnovnoj školi bio Roko Klaić, a učitelji i učiteljice Milan Poljak, Martin Vedriš, Izidor Gudel, Ivan Kolar, Zora Janda, Anka Poljak, Milka Stazić, Mihaela Majer, Terezija Katušić, i Anka Pavin dok je na Višoj pučkoj školi radio kao upravitelj Antun Bušić i Slava Lopašić. U Virju su pak učitelji bili Josip Brajković, Ivan Levak, Franjo Matica, Stjepan Auer, Regina Pankarić, Anka Cernić, Milena pl. Leder, Josipa pl. Pomper dok je vjeroučitelj bio Franjo Vedriš a na Višoj pučkoj školi u Virju su radili Matej Mesarić, Adam Grusling, Ružica Tomac. Vrijedni učitelji su radili i u općini Kloštar Podravski, Molvama, Pitomači, Sesvetama podravskim. Ukupno je u ovu akciju zbrinjavanja djece bilo uključeno 34 učitelja iz koprivičkog kotara, 16 iz grada Koprivnice, 66 iz đurđevačkog kotara i 57 iz ludbreškog kotara.¹⁸ Škole na ovom području nisu obustavile rad tijekom cijelog Prvoga svjetskog rata, pa su to bile najbolje organizacije koje su povezivale državnu upravu sa svakom obitelji.

¹⁶ Daniel Pogačnik je umro u Zagrebu a pokopan je na Mirogoju uz prisustvo velikog broja kolega i Petrinjaca.

¹⁷ M. KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Virovski ilirac Ferdo Rusan i narodno školstvo polovicom 19. stoljeća, Anali za povijest odgoja, vol. 3, Zagreb, 2004., 161-193.

¹⁸ Izvješće o stanju javne uprave u županiji Bjelovarsko-križevačkoj u 1914. godini, Bjelovar, 1915., str. 45...53. ; Izvješće o stanju javne uprave u županiji Varaždinskoj u 1914. godini, Varaždin, 1915., str. 50.-53,

Sve je dakle čekalo na ovu veliku akciju spašavanja djece iz dijelova gdje su bili uvjeti za njihovo preživljavanje sve slabiji, a Bjelovarsko križevačka županija sa svojih 23 novčanih zavoda ukazivala je na izvjesnu akumulaciju slobodnog kapitala.¹⁹

U lipnju 1917. kada su počele stizati vijesti o strašnim prilikama u kojima žive djeca u Istri i Hercegovini na odborskoj sjednici Centralnog odbora za zaštitu obitelji poginulih i u ratu stradalih vojnika tajnik dr. Đuro Basariček predlaže da se osnuju ferijalne kolonije za siročad, kako bi se slabo hranjena djeca oporavila preko ljeta te da u te kolonije treba uključiti i djecu iz Istre, Bosne i Hercegovine i Dalmacije.²⁰ Koristeći svoj ugled i utjecaj Šilović je uspio bana Ivana Škrleca pridobiti za ideju da se u te ferijalne kolonije uključe i djeca iz Dalmacije, Bosne i Hercegovine i Istre., te je uspostavljena veza s Društvom sv. Ćirila i Metoda za Istru, Centralnim i kraljevskim školskom pokrajinskom vijećem u Zadru te vladom u Sarajevu, a Petar Rogulja, Ivan Vereš, Stjepan Gjukić, Đuro Basariček i drugi počeli su osnivati lokalne odbore. Ova ideja i njeno brzo ostvarenje bilo je iznenađujuće za one koji su funkcioniranje Austro-Ugarske monarhije zasnivali upravo na strogoj izoliranosti i slaboj povezanosti pojedinih administrativnih dijelova sjeverne Hrvatske s jugom. Godinama su vlasti u Beču i Budimpešti inzistirale na administrativnoj podjeli južnoslavenskih dijelova Austro-Ugarske monarhije, onemogućavajući prometnu povezanost i strogo pazeći da veze između Dalmacije i Istre, Dalmacije i Bosne i Hercegovine, te Bosne i Hercegovine sa sjevernom Hrvatskom budu što manje slabije, što rjeđe i što isprekidanije.²¹ I dok se je ta politika mogla provoditi u području prometa, zbog istog ili sličnog jezika mladi kadrovi koji su studirali na Zagrebačkom sveučilištu Franje Josipa poslije 1874. dobrim su dijelom nalazili poslije austrijskog zauzimanja i okupacije Bosne i Hercegovine zaposlenje u tim krajevima, jer su govorili jezikom koji je narod razumio, ali i gdje su bili bolje plaćeni nego u Hrvatskoj. I Istra je već ranije kroz djelovanje Ćirilometodskog društva koje je osnivalo škole po Istri, pa čak i Pazinsku gimnaziju priznala Hrvatsku svojom matičnom domovinom. Desetljećima je Hrvatski sabor isticao potrebu sjedinjenja Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom ističući da se samo tako može stvoriti zemlja koja bi imala kritičnu masu potrebnu za normalni gospodarski i društveni razvoj. Ne računajući pojedince Dalmatinci su to shvatili tek 1891. godine kada su bili vrlo srdačno dočekani u Zagrebu prilikom obilježavanja pola stoljeća Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva, i kada su uvidjeli da si Zagreb i Split imaju što reći i dati, razmijeniti zelene plodove sjevera s plavim plodovima mora.²² Onda se to njegovalo s manjim ili većim intenzitetom do Prvog svjetskog rata. Tada je stanovništvo na cijelom tom području povelu je, pod vodstvom svojih domaćih činovnika, namještenika, učitelja i svećenika zajedničku brigu za ratom i glađu i bijedom ugroženu djecu. Budući da nije bilo u ratnim uvjetima ni vagona, ni kola, ni konja, ni prometnica da se hrana dopremi sa sjevera na jug i u brdovitu i kamenitu Bosnu i Hercegovinu jedino je rješenje bilo preseljavanje djece s juga na sjever

¹⁹ Nezavisnost, 1, 12. I. 1918. Smatrajući da će rat brzo završiti osnovano je Zemaljsko vijeće za prelazno gospodarstvo kojemu je stao na čelo ban Antun pl. Mihalović. No upravo polovicom 1918. započinje rasti inflacija roba koja nije bila maksimirana te to otežava život pučanstvu. Glasine o gladi u Dalmaciji i Istri jačaju, pa je 11. srpnja 1918. Hrvatski sabor osnovao odbor od sedam lica koji je treba izraditi prijedlog pomoći. (Nezavisnost, 34, 20. VII. 1918.)

²⁰ Đuro Basariček bio je oženjen Dalmatinkom Jelisavom, pa je često dolazio u Split i surađivao u nekim splitskim listovima. (M. KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Život i rad profesora i ministra Viktora Pogačnika, Podravski zbornik '91, Koprivnica 1991., 131-145.; Ista, Humanitarac i socijalni radnik dr. Đuro Basariček (1884.-1928), Zagreb 2007. (u pripremi za tisak))

²¹ No Mađari i Beč su budnim okom pazili da se ne povežu Dalmacija i Istra s Hrvatskom i Slavonijom, pa se to činilo na razne načine a osobito kroz tegotno putovanje i neprikladne vozne redove brodova i željeznica koje su imale normalnu širinu kolosjeka u Hrvatskoj a u Bosni i Hercegovini su bili kolosjeci od jednog metra što je znatno otežalo promet ljudi i roba. Jedina pruga normalnog kolosjeka u Bosni izgrađena je od Sunje do Prijedora i to radi izvoza željezne rudače iz Ljubije.

²² Igor GOSTL, Najsajnija zagrebačka predstava u Zagrebu, Zagreb 1996.

i privremeno udomljavanje u seljačkim domovima onih koji su imali dosta hrane i sredstava da hrane i oblače i obuvaju tu djecu, a za to je trebala narodna akcija. Početkom Prvoga svjetskog rata zbog sukoba Austro-Ugarske monarhije sa Kraljevinom Srbijom zbog srpskog stanovništva u Hrvatskoj još se više ograničilo kretanje stanovništva, a osobito je bila velika nepovjerljivost prema srpskom stanovništvu za koje su osnovani i posebni logori u kojima su bili internirani Srbi i državljani antantinih zemalja koje su ratovale na strani Antante.²³ Međutim trebalo je čekati odlazak bana Škrleca odnosno smrt cara Franje Josipa koji se je protivio svakoj reorganizaciji Monarhije poslije 1867. smatrajući da je dovoljno popustio pristavši na podjelu Habsburške monarhije na dva dijela: na austrijski i mađarski dio, kojom podjelom su upravo Hrvatska, Slavoiija i Dalmacija bile najviše pogođene. Car Franjo Josip nije niti do smrti odobrio obećano sjedinjenje Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom iako se znalo da je to jedna zemlja. Držao je razdvojeno i Istru i Lošinj od ostalog dijela Hrvatske, a čisto hrvatsko Međimurje vratio je 1860. u sastav uže Mađarske. Bosnom i Hercegovinom upravljali su pak zajednički Beč i Budimpešta, dajući tim krajevima samo ograničenu samoupravu poslije 1910. godine, trpeći u njoj činovnički kadar školovan u Zagrebu radi jezika. Sve su to bile osjetljive točke koje su se tijekom Prvoga svjetskog rata pokazale kao neuralgične i kritične i koje je život gazio silinom prava ljudi i osobito djece na preživljavanje.

Zahvaljujući Hrvatsko-Ugarskoj nagodbi iz 1868. Hrvatska je sa svojom autonomijom i Zagrebom koji se pretvorio u moderan europski grad jedina bila u stanju da povede akciju spašavanja djece. Ona je imala u svojoj nadležnosti poslove unutrašnje uprasve, sudstva, prosvjete i vjera, a od 1914. i znatan dio gospodarskih poslova, jer je tada osnovan četvrti odjel Zemaljske vlade u Zagrebu koji je vodio Z. Žepić i kasnije Rauer. Na čelu Hrvatske i Slavonije nisu već od 1868. bili vojni banovi koji bi morali predvoditi vojsku u ratove, već civilni banovi pretežno pravničke struke a morali su zadovoljiti i uvjet da budu rođeni u Hrvatskoj i da tu imaju posjed. Na čelo čitave te akcije preseljenja djece stao je dr. Josip Šilović, iskusan pravnik koji je predavao krivično pravo na Pravoslavnom fakultetu u Zagrebu. Da bi se ta akcija mogla provesti trebalo je dobiti dozvolu za prijelaz djece bez putnice iz Bosne i Hercegovine i Dalmacije u Hrvatsku. Kao ugledni profesor Pravnog fakulteta u Zagrebu i profesor krivičnog prava dr Josip Šilović je bio za rješavanje ovog problema najpogodnija ličnost.. On je isticao da su i Saski Nijemci uputili velik broj svoje djece u bogatije krajeve Austro-Ugarske monarhije, te da se samo u Ugarskoj nalazi preko tisuće njemačke djece, te da ovakova prelaženja granica radi socijalne pomoći nisu u to vrijeme ništa neuobičajeno.²⁴ No Josip Šilović je imao posebnu sreću što je podban Hrvatske i Slavonije bio Senjanin Vinko Krišković, po svom opredjeljenju veliki borac za poštenu i pravednu upravu.²⁵ Šilović je 27. lipnja 1917. u dvorani Kola održao Treće socijalno-gospodarstveno predavanje najavivši veliku akciju dopremanja ugrožene djece u Hrvatsku.²⁶ Bilo je to moguće jer je mladi car Karlo potvrdio 1. lipnja 1917. osnivanje novog Ministarstva za narodno zdravlje i socijalnu skrb, a u Beču je osnovan Hilfskomitee für Flüchtlinge aus dem Süden. (Ured za izbjeglice iz južnih zemalja). Dobivši dozvolu, više od podbana Kriškovića nego od bana

²³ Takovih je logora bilo više u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske i među njima je bio jedan od najvećih u Koprivnici (Mira KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Logor za internirce u Žlebiću i glavno središnje taborište za internirane i evakuirane u Koprivnici 19156.-1917. godine, Podravski zbornik 2004., 30, Koprivnica 2004., 153-177). Svakako je zanimljivo da se je sjećanje na taj logor gotovo potpuno izgubio kod stanovništva Koprivnice. Barake u Žlebiću, gdje je bio i rudnik ugljena bile su 1924. prodane na dražbi i tako se zatro svaki trag boravku više stotina interniranih u Koprivnici, među kojima je bilo Srba ali i Francuza, nekoliko Engleza i Talijana.

²⁴ Spomenspis na spasavanje istarske, bosansko-hercegovačke i dalmatinske djece, n.dj., 40.

²⁵ Mira KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Presjek kroz život i djelovanje hrvatskog političara dr. Vinka Kriškovića, Senjski zbornik, 23, Senj 1996, 229-258.; Ista; O političkom opredjeljivanju i djelovanju bana Antuna Mihalovića, Zbornik u čast Hrvoja Matkovića u povodu 80-godine života, Zagreb, 2005., 173-174, 177-180.

²⁶ Narodna zaštita ratnih nemoćnika i siročadi, 1, 5. VII. 1917.

Mihalovića, Šilović je uputio 16. srpnja okružnicu Središnjeg odbora pod br. 8717. na Društvo sv. Ćirila i Metoda za Istru u Opatiju, Cesarskom i Kraljevskom školskom pokrajinskom vijeću u Zadru, te Zemaljskoj vladi za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu, obavještavajući ih da su voljni od prvih i drugih uklopiti u ferijalne kolonije po 150 djece, te preuzeti iz Bosne i Hercegovine dodatno još 50 djece i osigurati im ljetovanje na trošak Hrvatske. Led je bio probijen i brzo su stigli odgovori. U početku je bilo više upita, no onda je zanimanje za ovu akciju koju je podržavala Zemaljska vlada za Hrvatsku i Slavoniju počelo rasti. Bilo je odgovora iz svih područja, ali uglavnom samo za katoličku djecu i to ponajviše iz Istre.

Središnji odbor za zaštitu porodica mobiliziranih i u ratu stradalih vojnika sve se više nakon spajanja s Ligom počeo nazivati kraćim nazivom Narodna zaštita uglavnom zbog istoimenog tjednika koji se počeo izdavati 1917. godine kako bi se javnost informirala o radovima Zemaljskog odbora za obrazovanost i liječenje invalida u Hrvatskoj i Slavoniji i akcijama Središnjeg zemaljskog odbora za zaštitu obitelji mobiliziranih i u ratu poginulih vojnika. Narodna zaštita trebala je biti informativno i propagandističko glasilo, a redakcija lista je povjerena tajniku Središnjeg zemaljskog odbora dr. Đuri Basaričeku, ali mu je trebao pomagati i dr. Velimir Deželić mlađi. Izdavanje ovog lista predložio je na sjednici Središnjeg zemaljskog odbora još 10. travnja 1916. grof Miroslav Kulmer koji je bio predsjednik Zemaljskog odbora za obrazovanost i liječenje invalida u Hrvatskoj i Slavoniji, što je bilo nasljedstvo obitelji Kulmer još iz Jelačićevih ratova 1848/1849 godine. Kulmer je bio moćan čovjek u Hrvatskoj jer je od 1897. bio predsjednik Prve hrvatske štedionice u Zagrebu a i predsjednik Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva koje je bilo najuglednija gospodarska institucija među seljaštvom zbog Gospodarskog lista koji izlazi od 1842 godine.²⁷ List Narodna zaštita je u početku izlazio kao tjednik i bio internog karaktera, da bi 6. srpnja 1917. postao isključivo glasilo Središnjeg zemaljskog odbora i javan. Sadržaj se je lista i mijenjao. U prvoj godini on donosi i pjesme i kraće sastavke koji trebaju potaknuti pomaganje potrebitih, a kasnije ima sve više praktičnu zadaću, te se obavijesti u kraćim oblicima prenose i u dnevna glasila. U listu su svoje mjesto našli i prvenci našeg književnika Mihovila Pavleka Miškine.

U svom prvom broju Narodna Zaštita je u uvodniku ukratko objasnila svoj program ovako: "ŠTO HOĆEMO? Hoćemo, da pomognemo, gdje pomoći treba; hoćemo da dajemo savjeta, upute i zaštite onima, koji su slabi i koji pomoći trebaju. Hoćemo, da svi zajedno budemo jači u teškoj životnoj borbi, u kojoj bismo svaki za se klonuli i podlegli. Osobito onima, koji u ratu postradaše: porodicama ratnika, zatim nemoćnicima i ratnoj siročadi hoćemo da pomognemo, koliko se pomoći dade.

Ne ćemo velikih programa ni velikih osnova. Pokušat ćemo raditi, a potrebe će života i same dati pravac našem radu.

Tkogod je u tome radu s nama, dobro nam je došao."²⁸

Središnji odbor za zaštitu obitelji i djece ne bi mogao uspješno djelovati da nije imao dobre suradnike koji su se zdušno bacili na posao koji je svakim danom bivao sve obimniji, i da nije imao mjesečnik Narodnu zaštitu.

U ovom radu razmatramo samo pridolazak djece na udomljavanje u Podravinu uključivši tu koprivnički, ludbreški i đurđevački kotar. Đurđevački i koprivnički kotar bili su cijeli 1917. u okviru Bjelovarsko-križevačke županije no kod ludbreškog kotara čiji je dobar dio ostao u Varaždinskoj županiji te je samo dio kotara bio pripojen koprivničkom području, ali su evidentičari djece vodili

²⁷ Grof Miroslav Kulmer, (Šestine, 10. IX. 1860.- Zagreb, 18. IV. 1943.)Pravnik. Bio je od 1897. do 1925. predsjednik Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva a od 1897. i predsjednik Prve hrvatske štedionice.

²⁸ Narodna zaštita ratnih nemoćnika i siročadi, 1, 5. VII. 1917.; Spomenspispis, n.dj., 36-37.

statistiku za ludbreški kotar. Bjelovarsko-križevačka županija na čelu s velikim županom dr. Ladislavom Labašem²⁹ ozbiljno je shvatila ovaj zadatak, te je Bjelovarsko-križevačka županija imala istaknuto mjesto u ovoj akciji, a Koprivnica i Đurđevac i Ludbreška Podravina sa gotovo 500 primljene djece i brojnim povjerenicima pokazali su veliku organizacionu sposobnost u rješavanju složenih humanitarnih zadataka kojih je tijekom Prvoga svjetskog rata bilo doista mnogo, s time da još uvijek znamo vrlo malo o zbivanjima tijekom tog rata.³⁰

Na prehranu u Hrvatsku dolazila su istarska, dalmatinska, bosansko-hercegovačka i slovenska djeca iz okolice Gorice. No u Podravini su najradije bila prihvaćana istarska djeca.

Činjenica je da su prvo došla u sjevernu Hrvatsku djeca iz Istre. Ovi dolasci bili su posljedica suše ali još više ugroženosti djece zbog blizine talijanskog fronta gdje su se pod komandom komandanta Svetozara Borojevića vodile žestoke bitke koje su čitavo istarsko područje ali i područje Gorice pretvarale u pustoš bez ijednog radno sposobnog mlađe čovjeka i djece. Čitava je Istra bila vojno zaleđe a osobito okolina Pule u kojoj je bio ratni arsenal, brodogradilište i ratna luka bila je sva u znaku ratne privrede, rata i opskrbe bojišta oružjem i vojnicima. Tu za civile a osobito za djecu nije bilo mjesta i ona su bila ugrožena.

Veze između Podravine i Hrvatskog primorja i Istre postojale su već dulje vremena.³¹

Lijepa je i pjesma "Hrvatskoj hvala" od Dragana Zoranića:³²

"Plakala su naša djeca sve uz Jadran nevesela,
Nije bilo crnog hljeba, a kamo li kruha bijela...
Gledale ih tužne majke, što bi za njih život dale:
-Pomozi nam Bože sveti, i spasi nam naše male!.-
Što će vapaj? Što će suza? Vremena su ovo gluha,
Ginula su djeca jadna, od nikuda komad kruha.
Al ako se suza suši - to se vapaj dugo ori,
Odnese ga Jadran kraju, Učka gora drugoj gori.
Bratskoj gori Velebitu, gordom klisu vilovitu,
A Velebit još ga dalje u krajeve naše šalje!

²⁹ Dr. Ladislav Labaš Blaškovečki (Ludbreg, 1857. - Zagreb, 11. XI. 1928) bio je dakle domaći sin. Bio je oženjen s Bertom Blumstein, kćerkom trgova iz Sv. Križa i imao je kćeri Doru i Zoru. Lbađ je kao pravnik prošao cijelu lepezu upravnog činovnika od rada u Zlataru 1882, pa preko podžupanstva Krapinske toplica u Svetom Kriću, pas kotarkog predstojnika u Krapini, Pregradi, Karlovcu i Petrinji, rada u županijskoj upravi u Vukovaru, Zagrebu i Osijeku da bi 27. veljače 1915. bio imenovan velikim županom Bjelovarsko-križevačke županije djelujući kao njen povjerenik do 21. studenog 1918. Bio je umirovljen na vlastitu molbu s 36 godina službe 6. veljače 1919., ali se vratio još jendoć na javnu scenu kao gradonačelnik Bjelovara. (Hrv. državni arhiv, Personalni spisi, br. 9264, kut. 418). Njegova je uloga u zbrinjavanju djece za vrijeme Prvoga svjetskog rata velika. (M. KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Spašavanje i zbrinjavanje gladne djece iz Dalmacije, Istre i Bosne i Hercegovine u sjevernu Hrvatsku za Prvoga svjetskog rata. u pripremi za tisak, Zagreb 2006).

³⁰ U Koprivnici tijekom rata ne izlaze nikakve novine a bjelovarska Nezavisnost nema posebnog izvještaja za koprivničko i đurđevačko područje pa su izvještavanja s tog terena vrlo fragmentarna. Izostali su i štampani Izvještaji o stanju javne uprave na području Bjelovarsko-križevačke županije koji izlaze od 1888. pa su nam mogućnosti rekonstrukcije zbivanja jako ograničeni. U 1918. godini osim Središnjeg odbora u Zagrebu radilo je još osam županijskih odbora za svaku županiju po jedan ali se broj povjerenika vrlo razlikovao po broju. (Zagrebačku sa 2014 povjerenika, Varaždinska županija sa 796 povjerenika, Bjelovarsko-Križevačka županija sa 1509 povjerenika, Požeška županija sa 1318 povjerenika, Osječka županija sa 1377 povjerenika, Srijemska županija sa 1049 povjerenika, Modruško-riječka županija sa 805 povjerenika i Ličko-krbavska županija sa 319 povjerenika). Bjelovarsko-križevačka županija bila je dakle po broju povjerenika odmah iza Zagrebačke županije, što znači da su svi učitelji, svi predsjednici kotareva i njihovi tajnici, te svi gradonačelnici bili u županijskom odboru koji je djelovao kao čvrsto organizaciono tijelo.

³¹ M. KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Razmišljanje o vezama Hrvatskog primorja s koprivničkim krajem do 1941 godine ili nezaboravljeni krajiški puti. Podravski zbornik 2006.,(u pripremi za tisak).

³² Narodna zaštita, 27. IX. 1917. - Obavijest da je pjesma "Hrvatskoj hvala" objavljena i u Primorskim novinama.

I tada se ona jedna... Hrvatska se majka prenu,
 Sazva djecu ogladnjelu, svoju djecu zapuštenu,
 Pa zaori: - Amo djeco, na to moje rodno krilo,
 Ta svako je moje ptiče, svako čedo meni milo,
 Hrvatska sam vaša majka, vi ste moja živa nada,
 Dok je majke, ne smije čedo ni da gine, ni da strada!
 Majka zove - djeca hrle - nije majka na plač gluha.
 I već djeca nisu gladna - ima smoka, ima kruha.
 I što više na tom mekom, na tom toplom, dkragom krilu,
 Našla djeca zapuštena zajedničku majku milu,
 I sad znade svijet taj cijel, da sva djeca u beznađu,
 Kada teška hora kucne, svoju pravu majku nađu!"

Srdačan prihvata brojne gladne djece na bjelovarskom području u ljetu 1917. doveo je do novih migracija Istrana prema Podravini uz Dravu. Nakon suše 1917. Istri je prijetila teška i gladna zima, a blizina fronta na Soči osjećala se u čitavoj Istri ispunjavajuće duše istarskih Hrvata za budućnost. Djeca su dolazila iz Istre u velikom broju na sjever sve do kraja godine. Čim neko područje više nije moglo prihvatiti djecu djecu već bi to učinilo drugo. Mnogo su pomogli u tom organizaciji Primorci koji su se već ranije smjestili na tom području kuda se od 1870. lagano stizalo vlakom od Rijeke do Križevaca i Koprivnice, a od 1894 i s priključkom na Bjelovar.

S Krka, koji je administrativno potpadao pod Istru, stiglo je 15. rujna 1917. u Zagreb 48 djece u pratnji učiteljica Jelke Kocijan Radivoj i Marijane Politzer. Nakon što su razgledali Zagreb grupa je otputovala do Križevaca, gdje je i ovu grupu dočekao grkokatolički biskup Julije Drohobeczky i barunica Marta pl.Kiepatch, te gradski fizik dr Fran Gundrum Oriovčanin, prosvjetitelj na polju zdravstva i autor više vrijednih studija.³³ Četrnaest djevojčica pod vodstvom Stjepana Gjukića, izaslanika Središnjeg odbora nastavilo je put u Koprivnicu, gdje je djevojčice dočekala barunica Lila Inkey u pratnji dra Lava Fischera, koprivničkog odvjetnika i tajnika koprivničkog Crvenog križa, tek ih je odvezla k sebi u Rasinju, smjestivši sedam djevojčica kod sebe, šest u različitim seljačkim porodicama a jedno dijete u rasijskom manastiru časnih sestara milosrdnica među kojima je bilo i nekoliko sestara koje su bile učiteljice.

Možemo uočiti da se razvilo pravo natjecanje u akciji za zbrinjavanje djece. Tako je javni bilježnik u Koprivnici Edo Dorčić s kotarskim sucem Matom Golubovićem uputio 16. listopada 1917. proglas koprivničkim građanima tražeći da se osnuje odbor te da se 50 djece smjesti u gradu Koprivnici a 200 u kotaru.³⁴ Proglas glasi: "Sugrađani! Poznato Vam je, da naš narod u Istri i Dalmaciji stradava od gladi. Da se barem potmladku, koji najviše trpi s teške nevolje siromaštva i nestašice živeža pomogne, pokrenuta je kod nas hvalevrijedna akcija, da se djeca iz tih nevoljnih krajeva spasu iz ralja smrti od gladi. U mnogim mjestima i gradovima u domovini našoj, našlo se vrijednih rodoljuba, koji su uzeli po jedno takvo dijete k sebi na opskrbu. I mi

³³ Biskup Drohobeczky, obitelj Kiepatch i liječnik Fran Gundrum Oriovčan bili su najugledniji ljudi Križevaca. Barunica Marta Kiepatch rođ. Locatelli od Schönfelda i Eulenburga bila je rodom iz Italije ali se udomačila u Križevcima i bila je poznata kao velika dobrotvorka. Njezin sin bio je izumitelj Marcelo koji je poginuo na frontu u Rusiji 1915. godine (Zoran HOMEN, Marcel pl. Kiepatch - zaboravljeni izumitelj, Cris, VII/1006., br. 1, 116.) Gundrum Oriovčan bio je jedan od najpoznatijih liječnika ovog područja koji je imao veliko znanje i bio vrlo popularan kroz širenje zdravstvene kulture među narodom. (Franjo HUSINEC, Dr. Fran Gundrum Oriovčanin, Gradski fizik u Križevcima. Križevci 2001).

³⁴ Narodna zaštita, 18. X. 1917. U ovu akciju bio je uključen i Crveni križ u Koprivnici kojemu je na čelu stajao dr. Lav Fischer, odvjetnik.

Koprivničani, koji smo tako sretni, te stanujemo u blagoslovljenom i bogatom kraju, ne smijemo da zaostanemo u tom lijepom nastojanju. I nas treba da ganu suze naše sirotinje. Dodajte zato svi, koji osjećate čovječno i rodoljubno, u nedjelju dne 16. o.mj. u 11 sati prije podne na sastanak u gostionicu Stjepana Kovačića." Ovaj je proglas uglednog koprivničkog javnog bilježnika i odvjetnika supotpisao i koprivnički kotarski sudac Mato Golubović, te su na sastanak došli najugledniji koprivnički građani, među kojima i gradski načelnik Fran Kamenar. Nakon Dorčićevog govora zaključeno je da se osnuje mjesni odbor, koji će porazgovoriti sa svakom koprivničkom obitelji o mogućnosti da primi koje siromašno djece u opskrbu a ostali da se obvežu na neki stalni mjesečni novčani prinos za nabavu odjeće i obuće. Ujedno je odlučeno osnovati i odbor koji će vršiti kontrolu nad stanjem djece, te je prema proračunima Gjukića u samom gradu Koprivnici bila osigurana opskrba za 50 djece, a u kotaru za preko 200.³⁵

Druga grupa od 34 djece pod vodstvom dra Ljudevita Krajačića ostala je u Križevcima, gdje ih je prihvatio gradonačelnik dr. Pomper i liječnik dr. Ivan Gundrum Oriovčan, gradski kapetan Husjak i gradski učitelj Fran Arbes, te barunica Kiepach.s obje kćerke koji su se pobrinuli za smještaj djece.³⁶

Na Dušni dan 1917. krenulo je iz Zagreba još 57 istarske djece, uglavnom s otoka Cresa, preko Križevaca u Sv. Ivan Žabno pod vodstvom Ivana Vereša i u pratnji istarskih učiteljica Gašpare Purić i Jakice Kaštelan, te namještenice Središnjeg zemaljskog odbora Marije Kolšek. Ovaj put je djecu u Križevcima pored vladike Julija Drohobeczkog dočekao i ravnatelj križevačkog Gospodarskog učilišta Mijo Grahor. Tu se je konvoju pridružilo još sedmero djece s otoka Krka, koji nenavikli gradskom životu u Križevcima zaželješe da ih se smjesti na selu. Pratnji djece pridružio se kotarski upravitelj Josip Kovačić i učitelj Fran Arbes. U Sv. Ivanu Žabnom djecu je dočekao ravnajući učitelj Mato Petrović i učiteljica Vinka Stanić, općinski načelnik Franjo Petrović³⁷ te župnik Jerko Milković, a došao je i crikvenički župnik Stjepan Mrakužić. Nakon ručka u gostionici Pejašinovića djeca su podijeljena žiteljima Sv. Ivana Žabnog, Cirkvene i Kendelovca, te je kod prvih ostalo 17, kod drugih 38, a kod trećih 9 djece. Pratioci su nadgledali smještaj djece, a izvještač Vereš naglašava izvanredno veliko zalaganje Franje Petrovića za ovu djecu, koji je svoju općinu predbilježio za 105 istarske djece.³⁸ U studenom 1917.godine 108 istarske djece upućeno je prema Novom Marofu i Farkaševcu, a 12 nešto starijih djevojčica je smješteno u predionici u Dugoj Resi³⁹

Prema Narodnoj zaštiti od 19 studenog 1917. bilo je već smješteno 2000 djece, dok je smještavanje "...treće i četvrte hiljade bilo u toku. Viktor Car Emin, funkcioner Društva sv. Ćirila i Metoda u Voloskom i pisac Danuncijade misli da je u Hrvatskoj smješteno tijekom čitave akcije oko 3.000 istarske djece.⁴⁰

Zanimljivo je da je postojala odrežena povezanost istarskih učitelja sa zagorskima i podravskima a vjerojatno te simpatije potječu još iz vremena Franje Horvata Kiša, učitelja

³⁵ (Gj(ukić), Ferijalna kolonija istarske djece u Rasinji. Akcija za istarsku i dalmatinsku djecu u gradu Koprivnici. Narodna zaštita, 1917., br. 15-16., str. 2.

³⁶ Narodna zaštita, 18. IX. 1917. - Lj. Krajačić, Kolonija malih Bodula za Križevce.

³⁷ Franjo Petrović je kasnije preselio u Križevce te je prilikom djelovanje Oblasnog odbora Oblasne skupštine zagrebačke oblasti 1927. do 1928. imao istkanutu ulogu kao jedan od najboljih suradnika Stjepana Radića, pa je u vrijeme smrti Stjepana Radića bio i predsjednik Oblasne skupštine. (M. KOLAR, Raidčev sabor. Zapisnici Oblasne skupštinae Zagrebačke oblasti 1927-19298.,godine, Zagreb 1993.)

³⁸ (I.V(ereš), Ferijalna kolonija istarske djece s otoka Cresa u općini Sv. Ivan Žabno, Narodna zaštita, 1917, br. 22-23, str. 6.)

³⁹ Nezavisnost, 51, 17.XI 1917.

⁴⁰ Spomenspis 1921.

putopisca koji je služio u Selima Zagorskim 1900-1903. a onda u Dugom Selu do 1908. da bi se poslije Brinja zaposlio 1909. u Karlovcu i 1919. u Zagrebu gdje djeluje kao tajnik u dekanatu Medicinskog fakulteta do smrti.⁴¹ No glavnina ovih simpatija dolazi iz dugotrajnog angažiranja Kluba Ćirilometodskih zidara za prikupljanje sredstava za osnivanje i uzdržavanje hrvatskih škola u Istri i uloge koje je u radu tog kluba imao dr. Rudolf Horvat, povjesničar rođen u Koprivnici. Istarska djeca su se smještala isključivo u sjevernu Hrvatsku. Pokušaj lošinjskog učitelja Maričića u listopadu 1917. da uzme na prehranu jednog sedmogodišnjeg hercegovačkog bezimеног дјечака који је од шока изгубио моћ говора није прихваћен.⁴²

Djeca su dolazila u povremenim grupama, pa je još i 20. ožujka 1918. došlo 50 djece iz Pazina u kotar Đurđevac, 24. ožujka 1918. došlo 50 djece iz Lošinja u bjelovarski kraj, a 25. ožujka 1918. 50 djece u Petrinju i Drnje kraj Koprivnice. Mislim da je zbog više razloga korisno da se iskažu mjesta u kojima su se udomljavala istarska djeca i začuđuje da su učitelji uspjeli gotovo svaku obitelj na sjeveru senzibilizirati prema patnjama istarske djece. Zbog izvjesnog preseljenja djece i nužnih intervencija u odnosima djece i udomitelja ne može se ustvrditi da su ta djeca do kraja ostala u tim selima, no ipak nema sumnje da su istarska djeca dolazila u podravska sela u mnogo većem broju nego što je to bio slučaj u drugim krajevima. Varaždinska županija bila je izuzeta iz primanja djece. Vjerojatno je odbor smatra da Hrvatsko Zagorje ima dovoljno siromaštva i problema s prehranom svojeg stanovništva s obzrom na vinogradarske i šumarske ali ne i ratarske kulture i stočno gospodarstvo.

Ivan Vereš je iz Trsta doveo u ludbreški kotar u srpnju 1918. stotinu djece, a pedeset djece je stiglo iz Dalmacije i smješteno na području Velikog Trojstva kod Bjelovara. U kolovozu je smješteno 196 dalmatinske, 58 istarske i 21 slovenske djece., ali su se neka djeca već počela i vraćati.⁴³

Huzjak i drugi uglednici Koprivnice koji su raspolagali kapitalom imali su dosta problema oko vraćanje djece. Stjepan Radić na velikoj skupštini u Koprivnici 27. listopada 1918. nije govorio o ovom pitanju, iako je njegov suradnik Đuro Basariček bio posve zauzet upravo ovim problemom.⁴⁴ Uglavnom je vraćanje djece obavljano preko državnih oblansih odbora za zaštitu djece koji su bili pod kontrolom centralne vlade u Beogradu. Vraćanje je bilo selektivno i mnoga djeca iz Istre su zbog talijanske okupacije Istre ostala u Hrvatskoj. No ostala su i mnoga srpska djeca jer su se počele osnovati kolonije na veleposjedima u Slavoniji od solunskih dobrovoljaca i njihove već ranije tijekom akcije za djecu pristigle djece.

Ne bih se usudila reći koliko je točno djece došlo na zbrinjavanje u Hrvatsku, jer popis nam očuvan u Trumbićevoj ostavštini i objavljen u Spomenspisu na spašavanje istarske, dalmatinske i bosansko hercegovačke djece za vrijeme svjetskog rata., (Zagreb, 1921), očito navode udomitelje iz 1919. i 1920., a ne one iz 1917. kada je akcija počela, a tijekom 1918. i 1919. izvršena su brojna premještanja djece.⁴⁵ Najviše je djece bilo iz Istre, koja je zbog rata s Italijom bila najbliža ratna pozadina pa je stanovništvo u Istri bilo ugroženo na više načina. Ipak mislim da je zanimljivo da se uoče velike razlike u primanjima istarske djece koja su najradije

⁴¹ Franjo Horvat Kiš (Lobor, 23. IX. 1876. - Zagreb, 2. VI. 1924.). Gimnaziju je polazio u Varaždnju i Zagrebu, a učiteljsku školu polazi u Zagrebu i završava u Osijeku. Obilazio je u vrijeme godišnjih odmora Istru, pa je onda svoja zapažanja objavljivao. Tako je putujući Istrom 1912. i 1914. napisao djelo Istarski puti. (Zagreb 1919) koje je steklo veliku popularnost u redovima učitelja i bilo poticaj njihovim putovanjima u vrijeme godišnjih praznika.

⁴² M. KRLEŽA, Davni dani, Zagreb, 1956, - oktobar 1917.

⁴³ Nezavisnost, Bjelovar, 35, 27. VII, 37, 10. VIII, 38, 17. VIII i 41, 14. IX 1918.

⁴⁴ Vidjeti M. KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Đuro Basariček (1884.-1928), Zagreb 2007., monografija u pripremi za tisak. O Raidčevom boravku Podravac, 3.XI. 1918. - Velika skupština u Koprivnici.

⁴⁵ Arhiv HAZU, Trumbić, 133/16

smještavana na području Bjelovarsko-križevačke županije, a kod tog smještavanja najveću su ulogu imali svećenici i kotarski predstojnici.djece.⁴⁶ Što više idemo prema istoku Hrvatske broj istarske djece udomljen po mjestima je sve manji. Za razliku od istarskih sela odakle su djeca dolazila i kojih danas i nema na geografskoj karti mjesta na sjeveru Hrvatske postoje i danas pod istim ili malo promijenjenim nazivima.

Iz popisa očuvanog u ostavštini dr. Ante Trumbića izdvajamo broj djece smješten na koprivničkom, ludbreškom i đurđevačkom kotaru s napomenom da broj djece u ovom popisu ne mora odgovarati poimeničnom popisu djece smještene u Podravini.⁴⁷ Zbrinjavanje djece na križevačkom području namjeravamo obraditi u posebnoj radu i objaviti u časopisu Cris za 2006 godinu.

Istarska djeca smještena su u Podravini u ovom broju; U koprivičkom kotaru: Bakovčice 4, Borovljani 3, Delove 4, Drnje 11, Glogovec 2, Gola 70, Gotalovo 2, Hlebine 39, Jagnjedovac 1, Javorovac 2, Koprivnica grad 21, Mala Mučna 2, Mililičani 1, Novigrad Podravski 62, Peteranec 10, Poveljić 10, Sigetec 22, Stari Grad 2, Velika Mučna 2, Vlajsav 2,

U ludbreškom kotaru: Botovo 3, Dubovica 1, Grbaševac 1, Kuzminec 2, Mali Bukovac 27, Prkos 2, Rasinja 25, Reka 6, Sveti Petar (Mali Bukovac) 11, Torčec 1, Županec 2.

U đurđevačkom kotaru: Crnec Virovski 1, Čepelovac 7, Đurđevački konaci 1, Đurđevac 63, Ferdinandovac 13, Gornja Šuma 1, Kalinovac 2, Kloštar 15, Kozarevac 8, Ledine 1, Mala Črešnjevica 3, Miholjanec 20, Molvarske Grede 1, Molve 36, Otrovanec 5, Pitomača 63, Podravske Sesvete 29, Podravski Kloštar 15, Prugovac 2, Sirova Katalena 4, Šemovec 2, Virje 100.

Ukupno dakle u sva tri podravska kotara bilo je primljeno 744 istarske djece, što je pažnje vrijedan broj koji odražava posebnost podravskog područja koje se u to vrijeme smatralo među najnaprednijim u Hrvatskoj, pri čemu treba reći da je preko dr. Ede Dorčića a u akcije dr. Rudolfa Horvata za škole u Istri njegovano dugo godina prijateljstvo s Istrom i njenim ljudima.⁴⁸ ali i otvoreno humanitarnim i društvenim akcijama, pa ne iznenađuje da je i Hrvatska seljaka stranka Stjepana Radića imala upravo u ovom području najjače uporište.

Djece iz Dalmacije i Hrvatskog primorja došlo je mnogo manje na prehranu u Podravinu.

U koprivničkom kotaru: Hlebine 44, Ivanec Koprivnički 1, Peteranec 26, Radeljevo 19, Ribnjak 11, Sigetec 13, Veliki Poganac, 40,

U ludbreškom kotaru: Belanovo 9, Botovo 2, Dubovica 5, Đelekovec 30, Grbaševac 3, Imbriovec 17, Ivenčec 17, Kaledinec 2, Križovljan 5, Lukovec 8, Mali Bukovec 5, Martijanec 5, Prkos 2, Rasinja 13, Rieka Koprivnička 43, Županec 3.

U đurđevački kotar nije primljeno niti jedno dijete iz Dalmacije ili Hrvatskog primorja. Ukupno je primljeno u Podravini 303 djece iz Dalmacije i Hrvatskog Primorja.

Na prehranu nisu primana u Podravini djeca iz Bosne i Hercegovine, premda nije isključeno da je koje dijete ipak zalutalo u naknadnom preseljavanju i preuzimanju, jer u tu veliku akciju bili su mnogi učitelji i svećenici uključeni i individualno. Sve se je primalo i sve je bilo dobrodošlo jer su životi djece bili u pitanju, a akcija je izazvala veliku pažnju.

⁴⁶ Proslava 70-godišnjice predsjednika Narodne zaštite dra Josipa Šilovića, Zagreb 1927., 47.

⁴⁷ Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Trumbić, 133/16.

⁴⁸ M. KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Razmišljanje o vezama Hrvatskog primorja s koprivničkim krajem do 1941 godine ili nezaboravljivi krajiški puti, Podravski zbornik, 31, Koprivnica 2006., u pripremi za tisak).

⁴⁹ O plodnosti ovog kraja vidi Milivoj REĐEP, Miroslav ŽUGAJ, Ksenija VUKOVIĆ, Agrarni odnosi i poljoprivredna proizvodnja u Bjelovarsko-križevačkoj županiji krajem 19. i početkom 20. stoljeća, CRIS, god. VII, br. 1, Križevci 2005., 89-104.

Dosta je djece došlo iz Slovenskog primorja i Trsta i uglavnom su smještene u ludbreškoj Podravini i to onom dijelu koji je imao dosta slobodnjaka i veleposjeda pa razloge moramo tražiti vjerojatno u određenim trgovačkim odnosima iz ranijih vremena u čemu važnu ulogu može imati i svećenstvo. U Koprivničkom Ivancu prihvaćeno je čak 21 djece, u Križovljanu četiri, u Kunovcu jedno, u Ludbregu 30, u Malom Bukovcu troje, u Martijancu osam, u Rasinji troje, u Slanju kraj Ludbrega dvoje, u Velikom Bukovcu dvoje, u Vrbanovcu četvero. U Podravini je dakle smješteno 77 slovenske djece, odnosno petina sve slovenske djece udomljena u Hrvatskoj.

Rad oko zbrinjavanja djece odvijao se preko Odbora Bjelovarsko-Križevačke županije, no Koprivnica je imala i svoj vlastiti odbor. Na čelu županijskog odbora bio je veliki župan .

Bilo je to mirno područje koje nije oštetio rat, a pored toga ovdje je već desetljećima njegovan suživot Srba i Hrvata. Znamo za prezimena 2.763 obitelji koja su primila djecu (vidi 16.2.). Početkom rata na čelu ove županije bio je dr. Teodor Božnjak zatim dr. Vladimir Treščec-Branjski 1915, a na kraju rata Vladimir pl. Labaš-Blažkovečki koji je stao na čelo županijskog Odbora za zbrinjavanje djece koji je osnovan 1. srpnja 1917. da bi krajem rata na čelu odbora bio dr. Mile Kramarić nakon Labaševe koprivničke afere s logorom interniraca.

Županija je preuzela na brigu više od tri tisuće djece hrvatske i srpske narodnosti. U 1918. godini gotovo svi transporti koji su prolazili kroz Zagreb bili su upućivani na ovo područje, koje je bilo poljoprivredno i koje nije patilo od gladi jer je zemlja bila dobra i rodna, a seljaci dobri gospodari.⁴⁹ Djeca su stizala tijekom cijele akcije. Istarska djeca dolaze tijekom kolovoza 1917., bosanska ponajviše krajem te godine a dalmatinska i nešto djece iz Trsta u kolovozu 1918. a tada dolazi i nešto djece iz Kranjske. Najviše je djece bilo smješteno u bjelovarskom kotaru i to oko 900.

S obzirom na politička i društvena kretanja ova je županija htjela dokazati svoje rodoljublje upravo na planu zbrinjavanja gladi i ratom ugrožene djece. Županija je preuzela na brigu više od tri tisuće djece hrvatske i srpske narodnosti. U 1918. godini gotovo svi transporti koji su prolazili kroz Zagreb bili su upućivani na ovo područje, koje je bilo poljoprivredno i koje nije patilo od gladi jer je zemlja bila dobra i rodna, a seljaci dobri gospodari.⁵⁰

No uskoro se pokazalo da ova djeca mnogo trebaju jer su došla i gola i bosa. Počele su se organizirati razne dobrotvone priredbe. Uskoro je ova akcija postala natjecateljska u izmišljanju načina kako da se dođe do novca. Na Silvestrovo 1917. u Đurđevcu je izvedena komedija "Bolesni otac" u kojoj je glavnu ulogu imao Leo Lederer, pa je svota ušla kroz ulaznice upućena županijskom odboru. Bilo je i privatnih darovatelja, pa je odazivajući se pozivu učitelja Đure Karašića iz Novih Plavnica kotarski pristav Milan Berdušek u Đurđevcu uputio odboru 22 kruna za obuču djece.⁵¹ Učitelj Đuro Karašić iz Novih Plavnica kod Bjelovara saznao je od labinskoga kanonika da u Istri vlada "neposnosiva bijeda", te piše da bi bjelovarsko područje moglo primiti još djece. U Koprivnici je dr. Edo Dorčić, porijeklom sa Krka, sabirnom akcijom prikupio u više navrata dosta novca, pa je 734 kruna poslano u Bjelovar županijskom odboru, pa se može pretpostaviti da je Koprivnica prvo zbrinula potrebe svog vlastitog odbora a onda viša sredstava postala županijskom odboru u Bjelovar.

⁵⁰ O plodnosti ovog kraja vidi Milivoj REĐEP, Miroslav ŽUGAJ, Ksenija VUKOVIĆ, Agrarni odnosi i poljoprivredna proizvodnja u Bjelovarsko-križevačkoj županiji krajem 19. i početkom 20. stoljeća, CRIS, god. VII, br. 1, Križevci 2005., 89-104.

⁵¹ Nezavisnost, 7., 12.I 1918. Milan Berdušek, je rođen u Bjelovaru, 20. VII. 1886, a pravo je završio u Beču. Radi i u Koprivnici, no tek je 1930. dobio stalnost nakon više godina službovanja u Bjelovaru.

Nekoliko dana kasnije smještava se 50 djece u Đurđevac⁵² a 50 djece iz Lošinja nalazi također utočište u bjelovarskom kotaru, dok drugih 50 iz Pirana odlazi u Petrinju i u Drnje⁵³ U svibnju je došlo 120 djece iz Bosne koja u našla smještaj u općini Sokolovac, i 50 djece iz Dalmacije, koja su smještene u Velikom Grđevcu⁵⁴ U Grubišno polje je 29. svibnja upućeno 200 djece, a 5. lipnja je došlo na ovo područje još 80 istarske djece.⁵⁵ 22. lipnja 1918. dolazi iz Šibenika i Splita u Raču 150 djece

Ove primjere navodimo da pokažemo kako su svakodnevno stizala djeca raznim sredstvima i u pratnji raznih pratilaca i pratilja na područje Bjelovarsko-križevačke županije, pa dakle i u podravska dva kotara: Koprivnicu i Đurđevac, a onda se upravo čitave 1918. djeca usmjeravaju na ludbrešku Podravinu koja još nije bila popunjena djecom.

Polovicom 1917. na Višu pučku školu u Virju pridijeljen je Franjo Šignjar a na višu pučku školu u Đurđevcu Ljubica Židovec.⁵⁶ U Koprivnicu je premješten iz Broda na Kupi ravnajući učitelj Antun Blašković.⁵⁷ Oni su ojačali postojeći učiteljski kadar koji se brinuo oko smještavanja djece u pojedine obitelji. Svi su učitelji uzeli poneko dijete.⁵⁸

Županijski odbor za djecu je 18. srpnja 1918. zabrinulo svojevolumno premještanje djece iz kuće u kuću i iz sela u selo. Trebalo je izdati posebne naredbe i kontrolirati njihovo izvršenje. Bilo je zabranjeno izrabljivanje djece i njihovo veće korištenje u kućnim poslovima, a savjetovano je da gdje je to god moguće budu djeca slana u školu i da pohađaju mise.⁵⁹

Varaždinska županija bila je gotovo izuzeta od prihvata djece. No evidencija djece vđena je prema staroj podjeli županija bez uvažavanja izmjena koja su zahvatila prostore Županija. Tako su djeca na području Ludbrega, Rasinje i Martijanca uvrštena u evidenciju Varaždinske županije dakle prema stanju iz 1886 godine. Varaždinska je županija imala mnogo problema s prehranom vlastitog stanovništva i u devetnaestom i u dvadesetom stoljeću što je posljedica agrarne prenaseljenosti i prevelike rasparčenosti seoskih posjeda. Na ovom području bilo je malo obitelji koje su mogle uzeti djecu na prehranu za razliku od Slavonije gdje je to moglo učiniti gotovo svako kućanstvo. Uglavnom su djecu uzimali veleposjedi. Ova županija nije imala mnogo djece na prehrani. No zanimljivo je da je u srpnju 1918. pod vodstvom učitelja Ivana Vereša stiglo iz Trsta u ludbreški kotar stotinu djece i da su neka smještene u Martijancu na posjedu bivšeg bana Pavla Raucha koji je dao za djecu tisuću kruna.⁶⁰ Znamo za imena 250 obitelji koja su primila djecu u Varaždinskoj županiji. Uglavnom su to bogatiji ljudi, a u ludbreškoj Podravini gdje su bili posjedi Draškovića u Velikom i Malom Bukovcu, baruna Raucha u Martijancu i Inkeya u Rasinji upravo su oni bili najveći udomitelji, ali se je to promijenilo do 1920. i djeca su iz ovih veleposjeda preseljena jer su veleposjednici smatrani nepodobnima da se brinu o djeci. No bilo je i drugih razloga. Deset istarskih djevojčica smještenih kod barunice Lile Inkey u Rasinji bilo je premješteno u Ivanić s tvrdnjom da su oba rasijska dvorca nepovoljna za stanovanje tijekom zime. Razloga je bilo više a jedan veliki je to što je posjed u Rasinji počeo naglo propadati osobito kada je kroz agrarnu reformu ostao bez najbolje zemlje, a šume nije smio prodati.

⁵² Nezavisnost, 17, 23.III 1918.

⁵³ Nezavisnost, 18, 30.III 1918.

⁵⁴ Nezavisnost, 20, 13.IV i 24, 11.V 1918.

⁵⁵ Nezavisnost, 28, 8.VI 1918.

⁵⁶ Nezavisnost, 34, 21. VII. 1917.

⁵⁷ Nezavisnost, 47, 20. X. 1917.

⁵⁸ Tako je Anku iz Istre uzela i učiteljica Anka Šarunac i ova je ostala njegovati svoju udomiteljicu dok ova nije umrla u 101 godini. (Vjesnik, 20. VII. 1980. - U povodu 100 godišnjice Anke Šarunac.)

⁵⁹ Narodna zaštita, 1919, br, 7-8, str. 163.

⁶⁰ Nezavisnost, 35, 27. VII. 1918. - Djeca iz Trsta.

Barunica Inkey je već i pobolijevala pa je uskoro po završetku Prvog svjetskog rata i umrla. No za djecu dok su bila u Rasinji barunica Inkey se je dobro brinula, dobro ih opremila pri odlasku, a tri je djevojčice i zadržala.⁶¹ Svakako je zanimljivo da je i nekoliko djece s Krka smješteno u Križevcima kod veleposjednika Kiepacha tražilo preseljenje jer da se ne mogu naviknuti na život u gradu. Ustvari ova preseljenja bi mogla biti i politički motivirana, tj. izraz antiplemićkog raspoloženja okolnog naroda koje je brzo preneseno i na djecu koja su ovdje potražila utočište i sklonište od gladi i ratnih nevolja. Čini se da se ista tendencija zapaža i kod trgovačkih obitelji kod kojih je smješten izvanredno mali broj djece, s time da se u popisu prezimena ili imena često nastoje "podomačiti" kada se radi o Nijemcima ili Židovima, za što dakako nije bilo nikakvog opravdanja. Bilo je tu dakako i mnogo "narodne" politike, jer se odioznost prema bogatim veleposjednicima krajem rata iz dana u dan povećavala što potvrđuju akcije zelenog kadra i ugroženost veleposjeda u Hrvatskoj.⁶² Prema tome prvotno stanje nije identično onome koje pokazuje popis koji očito iskazuje stanje iz jeseni 1920. godine.

Mi dakako ne znamo točno tko je sve primio djecu i kako su tekla premještanja djece. No ipak raspoložemo popisom iz 1920. godine koji je pronađen u arhivi Ante Trumbića a koji ukazuje da je su gotovo svi imućniji ljudi, bez obzira kojeg su zanimanja bili primili djecu na prehranu.⁶³ Ujedno nas ovaj popis podsjeća na obitelji koje su živjele u Podravini, od kojih mnogima nema danas više ni traga. Demografska struktura je najranjiviji dio društva, koji reagira na rat i na političke prilike, ali ih uništavaju i normalni prirodni čimbenici. Popis je rađen vjerojatno 1919. i to od nekog tko nije ranije živio na ovom području, pa su sva prezimena pisana ortografski, što svakako ovaj popis u znatnoj mjeri čini nepouzadnim. No ipak su ostala mnoga imena kroz koja možemo vidjeti tko je mogao uzeti jedno a tko više djece na uzdržavanje, pa se dakle raditi o uglavnom imućnijim ljudima. Samo u manjem broju slučajeva možemo i moramo ustvrditi da je neko dijete uzeto radi toga da bi bilo eksploatirano kao radna snaga, odnosno kao nadomjestak za radnu snagu u poljoprivredi koja je u ratno vrijeme nedostajala. Značajno je da je u gradu Koprivnici bilo vrlo malo udomitelja. Popis je zanimljiv i stoga što mnoga imena udomitelja više danas u Podravini ne postoje ako ih usporedimo s Leksikonom prezimena u Republici Hrvatskoj. (Zagreb 1988). Znači da se u Podravini od Prvog svjetskog rata pa do danas stanovništvo jako izmijenilo, a Podravci jako raselili, odnosno da su ih zahvatile snažne unutarnje ali i vanjske migracije, nerijetko povezane i s odlaskom na privremeni ili stalni rad u inozemstvo iz gospodarskih ili političkih razloga.

No možemo na temelju postojećeg popisa reći da se je ustalasala Podravina krajem Prvog svjetskoga rata u brizi za djecu i da je pokazala izvanrednu solidarnost, brižnost i humanost. Primiti stranu djecu pod svoje krov u četvrtoj godini rata kada su već bili istrošene sve zalihe i kada su i vojnici na forntu bili gladni i bos i slabo obučeni i kad su se cijene održavale na utvrđenom nivou naredbama o suzbijanju skupoće bila je velika akcija.⁶⁴ U Koprivnici su prepune i civilna bolnica i bolnica Crvenog križa, i građani su imali pune ruke posla a veze s

⁶¹ Narodna zaštita, br. 24-26., 20.XII 1917. str. 3.,- S.Gj., Ferijalna kolonija istarske djece u Ivanić gradu

⁶² Zdenka ŠIMONČIĆ-BOBETKO, Agrarna reforma na području Hrvatskog Zagorja, Međimurja i Podravine u međurastnom razdoblju 1918.-1941., Povijesni prilozi, 7, 1988., 31-76.

⁶³ Naime gospodarska i socijalna problematike u dokumentaciju Zemaljske vlade vrlo je fragmentarna. Ostale su brojne košuljice ali materijala nema. Po nekim spoznajama dokumentacija je prenesena poslije 1918. u Beograd, upravo tako kako je to učinjeno i s arhivom u Beču i Budimpešti, jer je Beogradu trebalo znati sve probleme Hrvatske, Slavonije i Dalmacije kako bi mogao adekvatno urediti novu državu, a za to je bila potrebna dokumentacija. Sudbinu ovog materijala ne znam no dosta je stradalo tijekom Drugog svjetskog rata.

⁶⁴ U Muzeju grada Koprivnice postoji velik broj proglašenja kojima se utvrđuje i prati rast cijena 1918. godine a Ivan Kraljić objavljuje članak "Skupoća i tko joj je kriv" (Podravac, 9, 22. XII. 1918., str. 2.)

vojnici na frontovima bile su se isprekidanije. Djecu su primili svi koji su to mogli, a popis u nastavku pokazuje tko je to bio. Bilo je među udomiteljima ponajviše Hrvata, ali je bilo i dosta Srba dok je Židova i Nijemaca bilo znatno manje. Djelomično razlog tome treba tražiti ne u stvarnosti života, već u tome da je Obradovićev antisemitizam već stvorio ozračje da Židove treba ili protjerati ili asimilirati.⁶⁵ Isto tako je i odnos prema njemačkim obiteljima bio takav da su se one nastojale asimilirati u sredinu i podomačiti svoja prezimena, a to nalazimo i kod Židova, te svi Schwarzovi u tom vremenu postaju Švarcovi itd. Isto tako možemo ustvrditi da je dosta katoličkih obitelji uzimalo i srpsku djecu, ali i obrnuto, ali da je postupak srpske vojske u Prekodravlju, osobito Goli, neposredno po završetku rata kada su srpski vojnici pretukli velik broj seljaka zbog pranja krune promijenio dotadanje političko raspoloženje i oni su postali žestoki protivnici režima a najiskreniji pristaše Stjepana Radića koji je tražio republiku.

Vraćanje djece je išlo njihovim domovima vršeno je svakojako. Neki su roditelji sami došli po djecu, a druga su vraćana preko Oblasnog odbora za zaštitu djece. Vraćanje neke djece je i usporeno osobito istarske, zbog talijanske okupacije Istre. Rad Oblasnog odbora poremetila je svakako i španjolska gripa koja je poharala velik broj stanovnika, osobito djece. Smatra se da je ova bolest odnijela više života nego rat. No i ovo pitanje ostaje otvoreno.

Kraj 1918. je kraj Prvoga svjetskog rata ali ne i stradanja djece. U bjelovarskom listu Nezavisnost objavljeno je krajem 1918. da je u Bjelovarsko-križevačkoj županiji smješteno još uvijek tri tisuće djece, ali da se samo petina ratne siročadi može opskrbiti odjećom i obućom jer je nema.⁶⁶ U ovom broju dakako nisu uključena djeca koja su došla na prehranu, i čiji je broj mnogo veći, a zbog raspada i reorganizacije upravnog aparata izostaje gotovo svaka pomoć djeci koja su došla na prehranu s juga u sjevernu Hrvatsku.

No svakako akcija se može ocijeniti uspješnom jer je u najtežim trenucima rata spašeno tisuće i tisuće djece od gladi, a pored toga uspostavljena je veza između juga i sjevera koja se nije prekidala ni nakon što je izvršeno bezuvjetno ujedinjenje Države Slovenaca, Hrvata i Srba s Kraljevinom Srbijom u Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca.⁶⁷ Na taj način je odozdo sam narod proveo povezivanje koje je austrijski car i ugarsko-hrvatski kralj tako uporno odbijao do svog kraja.

⁶⁵ Ivo GOLDSTEIN, *Židovi u Zagrebu 1918-1941.*, Zagreb, 2004., 138-139. Mislim time prvenstveno na kciju Milana Obradovića (Divoselo, 1865/8-Derventa, 1944). Obradović se sustavno okomio na Židove tražeći da se prognaju iz Hrvatske. Objavio je od 1909 do 1920. niz antisemitskih pamfleta. Ovakovo antisemitsko raspoloženje potvrđuje masovno podomaćenje židovskih imena u popisu iz 1920. godine. Tako je na pr. u Trumbićevom popisu upisan Švarc Marko, umjesto Schwarz Hinko u Novigradu Podravskom.

⁶⁶ *Nezavisnost*, 5, 28. XII. 1918. - Odjeća i obuća za ratnu siročad.

⁶⁷ Branka BOBAN, *Stjepan Radić u vrijeme Prvoga svjetskog rata*, Zagreb 2006., 430-446.

PRILOG

Popisi udomitelja u koprivničkom, đurđevačkom i ludbreškom kotaru⁶⁸

U koprivničkom kotaru djecu su primili na prehranu:

Abraz Ivan, Hlebine;
 Antolić Antun, Peteranec,
 Babić Joco, Sokolovac,
 Badovinac Gavro, Koprivički Ivanec,
 Bakovljaner Martin, Stari grad (Sokolovac),
 Balaš Mila, Sokolovac,
 Baleš Bolto, Peteranec, Balog Florijan, Botovo,
 Bardek Đuro, Hlebine,
 Bardek Mato, Hlebine,
 Bartolović Stjepan, Gola,
 Barušić Mato, Novigrad Podravski,
 Baumac Marija, Sokolovac,
 Belić Štefan, Novigrad Podravski,
 Benlek Mato, Velika mučna,
 Besedić Ana, Grdak (Sokolovac),
 Betelheim Franjo, Peteranec,
 Biber Đuro, Borovljani (Novigrad Podravski),
 Bogadi Martin, Gola,
 Bogadi Pavao, Gola,
 Bogadi ?*, Gola,
 Bogavac Sava, Veliki Poganac,
 Bollrentner (Wollrentner?) Grgo, Velika Mučna
 (Sokolovac),
 Borovski Mara, Drnje,
 Božovac Stevo, Mali Poganac,
 Brateljević Janko, Koprivnička Rieka (Sokolovac),
 Broz Marija, Botovo,
 Bugar Lacko, Gola,
 Bujanić Ivan, Bakovčice, (Novigrad Podravski),
 Bukovčan Mijo, Novigrad Podravski,
 Cenić Eva, Prnjavor, (Sokolovac),
 Cirkvenec Marko, Novigrad Podravski,
 Cutanec Josip, Sigetec,
 Čanadi Ana, Sigetec,

Čavić M., Reka (Sokolovac),
 Čavić Milka, Koprivnička Rieka, (Sokolovac),
 Čavić Trivo, Mala Mučna, (Sokolovac),
 Čavić Trivo, Velika Mučna, (Sokolovac);
 Čeović Ivan, Gola,
 Česi Tomo, Novigrad Podravski,
 Češnjak Bolto, Peteranec,
 Čiček Mara, Botovo,
 Čimin Franjo, Gola,
 Čuić M., Grabičani Veliki, (Sokolovac),
 Delač Ljudevit, Novigrad Podravski,
 Dobričić N., Grabičani Veliki, (Sokolovac);
 Dobrinić Andro, Bakovčice, (Novigrad Podravski),
 Dobrinić Sava, Bakovčica,
 Doleneć Antun, Hlebine,
 Doleneć Frane, Hlebine,
 Doleneć Martin, Hlebine,
 Doleneć Stjepan, Peteranec,
 Doleneć Šimo, Hlebine,
 Dopleneć Tereza, Sigetec,
 Dugo Mato, Novigrad Podravski,
 Đukić Z., Reka, (Sokolovac),
 Ettinger Juraj, Novigrad Podravski,
 Filipač Mara, Hlebine,
 Filipović Bolto, Hlebine,
 Gal Andro, Gola,
 Gal Mara, Gola,
 Gal Martin, Gola,
 Gaži Florijan, Hlebine,
 Gaži Ivan, Hlebine,
 Gaži Ivan Peteranec,
 Gaži Martin, Hlebine,
 Gaži Šimo, Hlebine,
 Generalić Tereza, Hlebine,
 Gjimšić Sofija, Drnje,
 Gjurašević Sara, Sokolovac,
 Gojković J., Radeljevo selo, (Sokolovac),

⁶⁸ Rađeno na temelju popisa u Spomenspisu 1921., Zagreb 1921. koji je identičan s Popisom koji se nalazi u Ostavštini Ante Trumbića u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Imena i prezimena su popisana onako kako je navedeno u spomenutom izvoru. Prema tome ostale su namjerne ili nenamjerne promjene imena i ortografsko pisanje prezimena. U zagradi navedena brojka označuje ako je udomitelj uzeo dvoje ili više djece). Ovaj je popis bio u upotrebi vjerojatno u jesen 1920. i on se svakako bitno razlikuje od prvobitnog mjesta udomljavanja djece. Uočava se da mnogo žena udomljuje djecu. To su udovice koje su ostale bez radne snage na imanju, ali mogu biti i udovice ili žene koje su samostlano vodile seosko domaćinstvo a nikada se nisu udasvale. U popisu se uočava da su djeca gotovo potpuno izmještena iz grada Koprivnice, te se svakako izmijenilo prvobitno stanje iz jeseni 1917. i početka 1918. godine. Budući da ne posjedujemo drugi popis on svakako može biti zanimljiv demografima, a i onima koji se bavse gospodarskom poviješću sela, jer svakako da djecu nisu uzimali oni koji su bili jako siromašni.

- Gojković Jovo, Poganac Veliki, (Sokolovac),
 Gojković Niko, Sokolovac,
 Gojković Tomo, Sokolovac,
 Golub Roza, Stari Grad, (Sokolovac),
 Grabarić Mijo, Novigrad Podravski,
 Grahovac Dora, Hlebine,
 Grahovac Josip, Novigrad Podravski,
 Grahovac Mara, (2), Novigrad Podravski,
 Grgac Ana, Hlebine,
 Grotić Ivan, Gola,
 Grubić Simo, Velika Mučna,
 Gumbar Franjo, Drnje,
 Habuš Jakob, Drnje,
 Halabajza Bolto, Novigrad Podravski,
 Hegedušić Štefo, Hlebine,
 Herak Marko, Glogovac,
 Herak Nikola, Grabičani Veliki, (Sokolovac),
 Herak Nikola, Koprivnička Rieka, (Sokolovac);
 Herak Nikola, Ribnjak, (Sokolovac),
 Herak P., Grabičani Veliki, (Sokolovac);
 Hecer Mavro, Gola,
 Hortin Mijo, Javorovac, (Novigrad Podravski);
 Horvat Bara, Gola,
 Horvat Mato, Novigrad Podravski,
 Horvatić Ivan, Peteranec,
 Hotić Antun, Peteranec,
 Hotić Mara, Sigetec,
 Hržić Andro, Hlebine,
 Imbriovčan Ignac, Hlebine,
 Imbriovčan Mara, Drnje,
 Imbriovčan Mijo, Hlebine,
 Ištvanović Mijo, (4), Reka (Sokolovac),
 Ivaniš Ivan, Novigrad Podravski,
 Ivaniš Ivan, Novigrad Podravski,
 Ivanović Vlado, Sokolovac,
 Ivanušec Valent, Novigrad Podravski,
 Jagodić Srpko, Sokolovac,
 Jakopović Rade, Javorovac,
 Jakupek Fran, Sigetec,
 Jakupić Franjo, Peteranec,
 Jal Stjepan, Gola,
 Janeš Antun, Sigetec,
 Janeš Jakov, Hlebine,
 Jovičić Stevo, Plavšinač,
 Jug Josip, Torčec,
 Jurjević Franjo, Hlebine,
 Jurjević Imbro, Hlebine,
 Kalanj Makso, Plavšinač,
 Kasić Josip, Peteranec,
 Kaučić I., Koprivnica,
 Kaučić Regina, (2), Koprivnica,
 Kelek Andro, (2), Hlebine,
 Kemić Tomo, Hlebine,
 Kertez Gjuro, Gola,
 Kertez Ignac, Gola,
 Kertez Martin, Gola,
 Kičinbaći Andro, Gola,
 Kičinbaći Janko, Gola,
 Kičinbaći Josip, Gola,
 Kičinbaći Josip, Drnje,
 Klasan Ivan, Novigrad Podravski,
 Kobanek Ignac, Peteranec,
 Kokot Ivan, Hlebine,
 Kokot Martin, Novigrad Podravski,
 Kolarek Mato, Hlebine,
 Korbus Kata, Novigrad Podravski,
 Korošec Mato, Sigetec,
 Koruča Gajo, Sokolovac,
 Kos Lovro, Hlebine,
 Kovač Franjo, Gola,
 Kovač Franjo, Novigrad Podravski,
 Kovaček Ana, Delovi, (Novigrad Podravski);
 Kovaček Tereza, Delovi,
 Kovačić Marica, Gola,
 Kozarić Dora, Novigrad Podravski,
 Krajčinović Milan, (2), Prnjavor, (Sokolovac),
 Kraljić Roza, Drnje,
 Kranjac Milka, (3), Reka, (Sokolovac),
 Kristić Florijan, Novigrad Podravski,
 Kristić Martin, Novigrad Podravski,
 Krstitović Mara, Delovi,
 Kučeković Jovo, (4), Ribnjak, (Sokolovac),
 Kučić Đuro, Jagnjedovac,
 Kučić Martin, Sigetec,
 Kudelić Josip, Reka,
 Kuzmić Antun, Peteranec,
 Lakuš Štefo, Torčec,
 Lazić A., Radeljevo selo (Sokolovac),
 Ledinski Bolto, Novigrad Podravski,
 Ledinski Franjo, Novigrad Podravski,
 Levak Petar, Novigrad Podravski,
 Linković Franjo, Peteranec,
 Lovković Tomo, Drnje,
 Lučić Ljuba, Sokolovac,
 Lukčin Tomo, Gola,
 Madjer Bara, Novigrad Podravski,
 Maljak Franjo, Novigrad Podravski,
 Maljak Martin, Delovi,
 Manastir Lepavina,
 Mandlin Antun, Gola,
 Marcapan August, Sigetec,
 Marić Proka, Ribnjak, (Sokolovac);

- Marin Proka, Koprivnička Rieka,
 Marin Vladimir, Koprivnička Rieka,
 Marinković Julka, Sokolovac,
 Marinković N., Reka, (/Sokolovac),
 Marinković Nikola, Sokolovac, (Sokolovac);
 Marinković Tomo, sokolovac,
 Markeš Mato, Novigrad Podravski,
 Marković Jakob, Novigrad Podravski,
 Martinčić Mato, Glogovac,
 Mataz Stjepan, Gola,
 Mateta Gjuro, Novigrad Podravski,
 Matarić Abato, Hlebine,
 Madjimorec Jozo, Hlebine,
 Madjumorec Verona, Gola,
 Mertl Šandor, Gola,
 Mesarić Andro, Botovo,
 Mihoković Kata, Novigrad Podravski,
 Milin Martin, Peteranec,
 Mirečić Milka, Sokolovac,
 Mirečić Tomo, Sokolovac,
 Mužinić Franjo, Novigrad Podravski,
 Norar Roza, Drnje,
 Njerek Jakob, Novigrad Podravski,
 Ostojić Stevo, (2), Sokolovac,
 Oštrbenik Jelka, Velika Mučna
 Pakasin Mato, Hlebine,
 Panić Franjo, Gola,
 Panić Stjepan, Gola,
 Panković Mate, Koprivnica,
 Parag Mijo, Gola,
 Parić Ljubo, Vrhovac, (Sokolovac);
 Parić Niko, Vrhovac, (Sokolovac),
 Pavković Mato, Bakovčica, (Novigrad Podravski),
 Pavković N., (2) Radeljevo selo, (Sokolovac),
 Pavković Niko, (2), Poganac Veliki, Sokolovac);
 Pavleš Ignac, (2), Peteranec,
 Pavleš Mara, Drnje,
 Perić Gjuro, Gola,
 Peroš Ana, Gola,
 Peroš Josip, Peteranec,
 Peroš Rudolf, Gola,
 Petras Imbro, Novigrad Podravski,
 Petreković Mara, Sigetec,
 Petreković Ljudevit, Gola,
 Petričević Stjepan, Gola,
 Petričić Mijo, Sokolovac,
 Petrović Milisav, Velika Mučna,
 Pichler Marija, Sigetec,
 Pintar Bolto, Gola,
 Pintar Franjo, Koprivnica,
 Pintarić Martin, Bakovčice,
 Pobi Jalža, Gola,
 Pobi Tomo, Gola,
 Podunajec Klara, Sigetec,
 Podunajec Marko, Sigetec,
 Posavec Franjo, Drnje,
 Posavec Martin, Borovljani, (Novigrad Podravski),
 Pošta Josip, Gola,
 Požgaj Ignaz, Peteranec,
 Premec Franjo, Gola
 Prijjić Rade, Javorovac, (Novigrad Podravski);
 Radanović Mijo, Poganac Veliki,
 Radetić Kata, Borovljani, (Novigrad Podravski);
 Rajčević Andro, Delovi,
 Ranilović Bara, Novigrad Podravski,
 Ranilović Milutin, Novigrad Podravski,
 Renac Jovo, (2), Radeljevo selo, (Sokolovac);
 Renac Mile, Radeljevo selo,
 Renac V., Radeljevo selo,
 Roser Dora, Sokolovac,
 Rušak Ivan, Gola,
 Sabolić Antun, Drnje,
 Sabolić Martin, Novigrad Podravski,
 Sabolić Pero, (2), Novigrad Podravski,
 Sabolović Marija, Reka, (Sokolovac);
 Sagner Franjo, Novigrad podravski,
 Sajviš Ana, Novigrad Podravski,
 Salaj Aleksander, Gola,
 Salaj Magda, Gola,
 Salaj Martin, Hlebine,
 Salaj - Pal Mato, Gola,
 Salamun Ivan, Drnje,
 Sekulić Niko, Plavšinar,
 Sever Ivan, Gola,
 Sever Martin, Gola,
 Severović Aleksa, Radeljevo selo,
 Sinjeri Gjuro, Gola,
 Skopas Marija, Koprivnica,
 Smoljanović Proko, (2), Poganac Veliki,
 Smrek Pavao, Hlebine,
 Sohr Rozalija, Sokolovac,
 Sokač Kata, Gola,
 Solovata Petar, Sigetec,
 Sonnenschein, Sokolovac,
 Stančer Eva, (2), Gola,
 Stančer Pavo, Gola,
 Stanić Pavao, Novigrad Podravski,
 Stazić Josip, Novigrad Podravski,
 Stazić Mijo, Novigrad Podravski,
 Strajnić Pavel, Grdak, (Sokolovac);
 Stubljaček Franjo, Sigetec,
 Suka Marica, Ribnjak, (Sokolovac);

Svbić Lovro, Novigrad Podravski,
 Šajatović Mila, Mali Poganac,
 Šajatović S., Reka,
 Šajatović Stevo, Koprivnička Rieka,
 Šarajnovac Tomo, Novigrad Podravski,
 Šemper Mijo, Hlebine,
 Šemper Pavo, Hlebine,
 Šestak Kata, Gola,
 Šestak Martin, Gola,
 Šestak Mijo, Gola,
 Šestak Tomo, (2), Gola,
 Šijak Imbro, Peteranec,
 Šijak Rok, Peteranec,
 Šimunić Franjo, Novigrad Podravski,
 Šokec Josip, Novigrad Podravski,
 Šuka Marica, Ribnjak, (Sokolovac),
 Švarc Marko, Novigrad Podravski,
 Švegović Andro, Gola,
 Švegović Josip, Gola,
 Švegović Sofija, Gola,
 Talain Vendel, Gola,
 Trnski Franjo, Novigrad Podravski,
 Trnski Gjuro, (2), Novigrad Podravski,
 Trnski Josip, Novigrad Podravski,
 Turinek Antun, Novigrad Podravski,
 Večenaj Josip, Gola,
 Večenaj Stjepan, Gola,
 Vedriš Eva, Novigrad Podravski,
 Vedriš Franjo, Novigrad Podravski,
 Vedriš Ivan, (2), Novigrad Podravski,
 Vida Josip, Sigetec,
 Vilenica Eva, Mala Mučna,
 Vilenica Pera, Velika Mučna,
 Vimplošek Ignaz, Drnje,
 Vitanović Julia, Reka,
 Vitanović Milka, Koprivnička Rieka,
 Vitanović Milka, Ribnjak,
 Vivečka Josip, Sokolovac,
 Vrabčević Stevo, Koprivnički Ivanec,
 Vrabčević Todor, (2) Koprivnički Ivanec,
 Vranković Tina, Široko Selo, (Sokolovac),
 Vranković Tomo, Široko Selo, (Sokolovac),
 Vrban Blaž, Gola,
 Vrban Gjuro, (2), Peteranec,
 Vrtar Franjo, Novigrad Podravski,
 Vuković Joso, Koprivnički Ivanec,
 Vuković Mara, Koprivnički Ivanec,
 Zlatar Roza, Gola,
 Žarić Tomo, (2), Koprivnička Rieka,
 Živković Mijo, Gola,
 Županec Juraj, Gola,

U đurđevačkom kotaru djecu su primili na prehranu:

Abramović Ivan, Sesvete Podravske,
 Andrijević Ivan, Sesvete Podravske,
 Antoljak Regina, Virje,
 Babec Martin, Čepelovac,
 Badanjek Dora, Kladare (Pitomača),
 Balatinac Luka, Đurđevac
 Balatinec Mijo, Đurđevac,
 Banović Vićo, Glog (Ferdinandovac),
 Barac Mirko, Kloštar,
 Bartoli Marija, Đurđevac,
 Bartolić Josip, Ferdinandovac,
 Barušić Đuro, Đurđevac,
 Baruškin Bara, (2) Virje,
 Baruškin Valent, Virje,
 Betlhem Mara, Sesvete Podravske,
 Beubek Stjepan, Čepelovac,
 Blaga Sofija, Ferdinandovac,
 Bodić Ante, Čepelovac,
 Bosović Martin, Virje,
 Bratanović Jozo, Sesvete Podravske,
 Bratec Đuro, Molve,
 Braun Jerolim, Đurđevac,
 Braun Marija, Đurđevac,
 Bregovaec Stjepan, (2), Sesvete Podravske,
 Breneš Luisa, Pitomača,
 Brenner Robert, trgovac, Đurđevac,
 Brkić Stjepan, Pitomača,
 Bugarski Valent, Virje,
 Burulić Ivan, Đurđevac,
 Burulić Ivan, Sirova Katalena,
 Bušić Mijo, Virje,
 Buzulić Mijo, Đurđevac,
 Carek Franjo, Virje,
 Cenkovičan Ivo, Molve,
 Cepetić Mara, (2), Virje,
 Cesarić Mara, Molve,
 Cestar Mato, Đurđevac,
 Ciganović Ivan, Virje,
 Ciganović Štefo, Virje,
 Ciglar Ana, Virje,
 Cik Pepa, Drenovica, (Virje),
 Cikvar Antun, Kladare, (Pitomača),
 Cilinger Vid, Virje,
 Cugovičan Mate, Sesvete Podravske,
 Cuzek Franjo, Molve,
 Cvetorci Štefo, Đurđevac,
 Cvetovec Štefo, Đurđevac,
 Černe Milan, Otrovaneć,

- Čipić Božo, Đurđevac,
 Čoklo Stjepan, Sesvete Podravske,
 Čukljaš Bolto, Budrovac,
 Čukljaš Ivan, (2), Budrovac,
 Čukljaš Jakob, Budrovac,
 Delač Matija, Pitomača,
 Demšić Franjo, Pitomača,
 Djaković Tereza, Otrovaneć, Pitomača,
 Dobrovoljac Ana, Virje,
 Dokuš Gjuro, (2), Đurđevac,
 Doleneć Martin, Molve,
 Domitrović Petar, Ferdinandovac,
 Donner Bela, Sesvete Podravske,
 Dukarić Mijo, Virje,
 Fantoni Italiko Đurđevac,
 Feletar Pepa, Molve,
 Ferenčić Gjuro, Đurđevac,
 Fičko Mato, Sesvete Podravske,
 Fogler Gjuro, Virje,
 Frajt Tereza, Virje,
 Franjo Petar, Molve,
 Fuček Ivan, Đurđevac,
 Fuček Stjepan, Đurđevac,
 Gelenčić Josip, Kloštar Podravski,
 Gibač Ana, Virje,
 Gjurišević Jakov, Virje,
 Gjurtań Grgur, Pitomača,
 Glat Franjo, Đurđevac,
 Glotz Magdalena, Đurđevac,
 Gluvak Mijo, Sesvete Podravske,
 Goerz Ana, Pitomača,
 Goerz Franjo, Pitomača,
 Goričanec Franjo, Molve,
 Gorički Bara, Kalinovac,
 Gregurić Franjo, Ferdinandovac,
 Grgić Andro, Virje,
 Grgić Marica, Virje,
 Halaček Agata, Molve,
 Halaček Ivo, Gornja Šuma, (Molve),
 Halušek Mato, Sesvete Podravske,
 Haljinka Mara, Medvedička, (Virje),
 Haraj Kata, (2), Kozarevac, (Đurđevac),
 Haramina Fabijan, Sesvete Podravske,
 Hegeduš Josip, Sesvete Podravske,
 Hegedušić Martin, Virje,
 Hegedušić Roza, Virje,
 Hirschler Mojsije, trgovac, Molve,
 Hodalić Marija, Đurđevac,
 Hontić Bolto, Molve,
 Hontić Mato, Molve,
 Horvat Kata, Đurđevac,
 Horvat Josip, Đurđevac,
 Horvat Mate, Đurđevac,
 Hrvojić Marko, Ferdinandovac,
 Hrvojić Petar, Ferdinandovac,
 Hrženjak Florijan, Virje,
 Hrženjak Magdalena, Virje,
 Hrženjak Štefo, Virje,
 Husar Stjepan, Virje,
 Ivančan Mara, Molve,
 Ivorek Jozo, Virje,
 Ivorek Martin, Virje,
 Ivurek Stjepan, Virje,
 Jakupčić Roza, Đurđevac,
 Jalžabetić Ana, Đurđevac,
 Jancijev Bara, Đurđevac,
 Janči Mara, Virje,
 Janeš Antun, Pitomača,
 Janeš Katarina, Sesvete Podravske,
 Janeš Marija, (2), Pitomača,
 Janković Ivan, Đurđevac,
 Janoš Antun, (2), Pitomača,
 Janson Dragutin, dr, Virje,
 Jeleš Marko, Medvedička, (Virje),
 Jendrić Kata, Đurđevac,
 Jozek Štefo, Đurđevac,
 Juranić Mato, Virje,
 Jusić Marica, Virje,
 Karleuša Vidica, Glog, (Ferdinandovac),
 Katar Eduard, (2), Sirova Katalena,
 Kečkeš Antun, Crneć Virovski,
 Kečkeš Pava, Virje,
 Kendjelić Andro, Ferdinandovac,
 Kirin Tereza, Sesvete Podravske,
 Kisiček Vid, Pitomača,
 Kličić Ivo, Đurđevac,
 Kobar Mato, Sesvete Podravske,
 Kokša Gjuro, Molve,
 Kolar Antun, Otrovaneć, (Pitomača),
 Kolar Gjuro, Otrovaneć,
 Kolar Mijo, Otrovaneć,
 Kolar Štefo, Molve,
 Kolareć Martin, Šemovci,
 Kolarić Štefo, Đurđevac,
 Kopas Marko, Virje,
 Koplarević Matilda, Virje,
 Kopljarević Gjuro, Virje,
 Kopričanec Antun, Molve,
 Kopričanec Štefo, Molve,
 Korpodić Jela, Kladare, (Pitomača);
 Kos Franjo, Otrovaneć, (kPitomača);
 Kos Ivan, (2), Pitomača,

- Kovač Ana, Pitomača,
 Kovač Grgur, Pitomača,
 Kovač Kata, Pitomača,
 Kovač Mara, Virje,
 Kovačev Mijo, Budrovac,
 Kovačević Josip, (2), Pitomača,
 Kovačić Josip, (2), Sesvete Podravske,
 Kovačić Mara, Virje,
 Kovačić Štefa, Virje,
 Kozolić Franjo, Molve,
 Kožar Josip, Sesvete Podravske,
 Kranjc Petar, Kozarevac,
 Kranjec Ivan, Prugovac, (Kloštar),
 Krausz Leopold, Pitomača,
 Kren Ivan, Ferdinandovac,
 Kučan Anđela, Ferdinandovac,
 Kuček Pero, Virje,
 Kunić Gjuro, Virje,
 Kurser Štefan, Virje,
 Kurtak Mato, Drenovica, (Virje),
 Kutečić Petar, Đurđevac,
 Lacković Ivan, Đurđevac,
 Lakatoš Josip, Kloštar, Podravski,
 Legradić Petar, Kalinovac,
 Leibing Adam, Kloštar,
 Levačić Ivan, Virje,
 Levačić Martin, Drenovica, (Virje),
 Lipušić Ana, Virje,
 Lipušić Franca, Virje,
 Litvić Šimun, Molve,
 Litvić Štefo, Molve,
 Lončar Bolto, Budrovac,
 Lončar Marko, Molve,
 Losak Kata, Đurđevac,
 Lovašin Mato, Greda, (Molve),
 Lubanović Franjo, Virje,
 Lukačin Bolto, Molve,
 Lukanec Jakob, (2), Virje,
 Lukić Frano, Virje,
 Ljubić Andrija, Virje,
 Ljubić Dora, Virje,
 Madjerić Mara, Kladare, (Pitomača),
 Magdić Benko, Kladare, (Pitomača),
 Magdić Tomo, Kladare, (Pitomača),
 Maglić Franjo, Budrovac,
 Majer Petar, dr, Đurđevac,
 Majstorović Mato, Đurđevac,
 Mandić Gjuro, Đurđevac,
 Manojlović Tomo, Đurđevac,
 Marčinko Ivan, Virje,
 Marčinko Klara, Virje,
 Marić Gjuro, (2), Đurđevac,
 Markoš Mara, Budrovac,
 Markov Karola, (2), Dranovica, (Virje),
 Markov Mara, Virje,
 Markovac M., Đurđevac,
 Markovica Kata, Đurđevac,
 Marković Petar, Pitomača,
 Markuš Pero, Budrovac,
 Marušćec Gjuro, Virje,
 Matas Filip, Virje,
 Matekov Jakob, Virje,
 Matica Franjo, Virje,
 Matišin Agata, Virje,
 Matišin Martin, Virje,
 Matočec Andro, Sesvete Podravske,
 Matoničkin Petar, Virje,
 Medvedec Nikola, Đurđevac,
 Mesar Ana, Budrovac,
 Mesar Andro, Budrovac,
 Mesarić Matija, Virje,
 Mesarov Ivo, (2), Drenovica, (Virje),
 Mihalinac Antun, Kloštar,
 Mihaljević Ivan, Đurđevac,
 Mihaljević Valent, Katalena Suha, (Kloštar),
 Miharec Ivo, Đurđevac,
 Mihoković Eva, Pitomača,
 Mihoković Imbro, Pitomača,
 Mihoković Kata, Pitomača,
 Miketić Šimun, Virje,
 Mikša Mijo, Sesvete Podravske,
 Miloš Gjuro, Sesvete Podravske,
 Miloš Stjepan, Sesvete Podravske,
 Mirović Pavao, Đurđevac,
 Miter Lojzika, Đurđevac,
 Moeler Franjo, Kloštar Podravski,
 Nokosanec Gjuro, Molve,
 Navratil Rade, Virje,
 Nemet Gjuuro, (2), Kloštar,
 Netling Ivan, Čepelovac,
 Neznačić Luka, Đurđevac,
 Noethig Josip, Ferdinandovac,
 Noethig Viktor, (2), Kloštar,
 Novosel Stjepan, Đurđevac,
 Ormanec Martin, Drenovica, (Virje),
 Padoš Josip, Ferdinandovac,
 Pandul Mara, Kozarevac, (Kloštar);
 Pandurić Mato, (2), Pitomača,
 Panija Agata, Molve,
 Pankarić Stevo, Virje,
 Paščić Šimun, Drenovica, (Virje),
 Patiać Štefan, Sesvete Podravske,

- Pavin Anka, Đurđevac,
 Pavković Štefo, Đurđevac,
 Pavlinić Rok, Katalena Suha,
 Pavlović Bolto, Đurđevac,
 Pavunić Martin, Virje,
 Pavunić Štefa, Virje,
 Pecker Josip, Pitomača,
 Pejić Gjuro, Molve,
 Pejić Josip, Molve,
 Peroković Josip, Đurđevac,
 Peršić Martin, Đurđevac,
 Peršić Štefo, Kalinovac,
 Peti Bolto, (2), Molve,
 Pintarek Mato, Sesvete Podravske,
 Pintarić Ana, Kladare,
 Pišljerec Bolto, Kozarevac,
 Plasek Petar, Đurđevački Konaci,
 Plazek Petar, Đurđevac,
 Pleško Ivan, Čepelovac,
 Pošta Mijo, Molve,
 Predragović Josip, Otrovanec, (Pitomača);
 Puškar Blaž, Ferdinandovac,
 Puškaš Mara, Virje,
 Radić Gajo, Glog, (Ferdinandovac),
 Raidić Mile, Glog,
 Radić Tadija, Glog,
 Radzina Anka, Mala Črešnjevica, (Pitomača);
 Rakijašić Petar, Pitomača,
 Rakitnićan Marija, Otrovanec, (Pitomača);
 Ređep Petar, Đurđevac,
 Rep Imbro, Sesvete Podravske,
 Rešetar Pavo, Pitomača,
 Rogina Šime, Sesvete Podravske,
 Rogoz Mijo, Kalinovac,
 Rokac Mato, Đurđevac,
 Rusan Mara, Ferdinandovac,
 Sabolić Olga, Đurđevac,
 Saić Jela, Pitomača,
 Sautner Lizika, Kloštar,
 Savić Joso, Molve,
 Seleš Štefo, Medvedička,
 Semovčan Tomo, Čepelovac,
 Serbić Gjuro, Katalena Suha,
 Singer Roza, Đurđevac,
 Sinković Mara, Virje,
 Slamić Jula, Virje,
 Slamić Mirko, Virje,
 Slavojević Mijo, Kloštar,
 Smok Jozo, Kozarevac,
 Smrček Dora, Pitomača,
 Sondi Mijo, Pitomača,
 Spevan Berta, Katalena Suha,
 Sraček Jela, Molve,
 Sraček Pavao, Molve,
 Steidl Mihajlo, Virje,
 Steiskal Viktor, Pitomača,
 Stopar Josip, Đurđevac,
 Strelipeto Regina, Čepelovac,
 Subotičanec Zvonimir, Kloštar,
 Šarić Dmitar, Glog, (Ferdinandovac),
 Šćuka Ana, Ferdinandovac,
 Šestak Jakob, Virje,
 Šestak Oskar, urar, (2), Đurđevac,
 Šimunek Franjo, Virje,
 Šimunić Štefo, (2), Đurđevac,
 Šimunović Marica, Đurđevac,
 Šinko Lovro, Virje,
 Široki Ivan, Pitomača,
 Šklebar Bolto, Virje,
 Šklebar Petar, Virje,
 Šokec Kata, Sesvete Podravske,
 Šoš Josip, Virje,
 Šoš Petar, Virje,
 Španić Manda, Pitomača,
 Špiranec Ana, Kladare, (Pitomača),
 Špiranec Joso, Kladare,
 Špoljarić Ana, Pitomača,
 Štefina Marko, Konaci Đurđevački,
 Štek Štefo, Sesvete Podravske,
 Štimec Tomo, Čepelovac,
 Šustić Josip, Pitomača,
 Švec Franka, Kozarevac,
 Težački Bara, Ferdinandovac,
 Tomašek Josip, Đurđevac,
 Tomašek Marta, Čepelovac,
 Tomašek Tomo, Konaci Đurđevački,
 Tomašić Blaž, Molve,
 Tomerlin Mijo, Đurđevac,
 Tomioca Vatroslav, Đurđevac,
 Topolčić Anica, Virje,
 Topolčić Mara, (2), Virje,
 Topolčić Martin, Virje,
 Tosni Luka, Kozarevac,
 Trbuljak Josip, Molve,
 Tuba Mara, Molve,
 Turk Josip, Đurđevac,
 Turk Juraj, Katalena Suha,
 Vargić Ivo, Kozarevac,
 Vargić Janko, Kozarevac,
 Vedriš Martin, Đurđevac,
 Veličan Grgur, Kladare, (Pitomača),
 Vendel Santo, Kozarevac,

Vimak Franjo, Pitomača,
 Vinkovac Martin, Đurđevac,
 Vinković Gjuro, Molve,
 Vinković Ivo, Šemovci,
 Vitković Mijo, Drenovica, (Virje),
 Vodogažec Josip, Sesvete Podravske,
 Vrabčević Ivan, Virje,
 Vranić Mijo, Virje,
 Vučetić Savo, Virje,
 Vujković Martin, Molve,
 Vuković Ivan, Ferdinandovac,
 Vukres Ana, Virje,
 Vuksan Jovo, Glog, (Ferdinandovac),
 Vunak Franjo, Pitomača,
 Vunak Gjuro, Pitomača,
 Weiser Cilika, Kozarevac, (Kloštar),
 Zebec Martin, Budrovac,
 Zobundžija Mate, Đurđevac,
 Zrelec Petar, (2), Đurđevac,
 Zrinščak Milan, Đurđevac,
 Zubić Stjepan, Đurđevac,
 Zvardan Joso, Kozarevac,
 Železnak Jakob, Kloštar,
 Židovec Ljudevit, Đurđevac,
 Žufika Ivo, Gornja Šuma,
 Žufika Marko, Molve,
 Žufika Mijo, Molve,

U ludbreškom kotaru djeca su primljena na prehranu kod ovih obitelji:

Amaduri Florijan, (2), Dubovica, (Bukovec Mali),
 Androlić Josip, Belanovo, (Rasinja),
 Androlić Stjepan, (2), Gjelekovec,
 Arambašić Arso, Ivančec, (Rasinja),
 Arambašić Gajo, Ivančec, (Rasinja),
 Arambašić Sava, Ivančec, (Rasinja),
 Balaško August, Koprivnički Ivanec,
 Beluhan Stjepan, Imbriovec, (Gjelekovec);
 Bezjak Ivan, Rasinja,
 Bohin Ilija, Mali Bukovec,
 Brdarić Franjo, Koprivnički Ivanec,
 Bukovčan Martin, Zablatje, (Gjelekovec),
 Bukovčan Tomo, Zablatje, (Gjelekovec),
 Butrović Bara, Imbriovec, (Gjelekovec);
 Cimodmanović Pero, Rasinja,

Crnčić Valent, Županec, (Mali Bukovec),
 Čiček Miško, Križovljan, (Martijanec);
 Čiček Tereza, Križovljan, (Martijanec),
 Čižmak Mijo, Gjelekovec,
 Čoklica Ivan, Gjelekovec,
 Dovečer Antun, Rasinja,
 Drk August, Rasinja,
 Đurkan Stjepan, (2), Imbriovec,
 Fičko Ivan, Imbriovec,
 Fičko Janko, Imbriovec,
 Fičko Josip, Imbriovec,
 Gjuraneč Stjepan, Gjelekovec,
 Gjurašin Jela, Kuzminec, (Rasinja),
 Gjureta Stjepan, Gjelekovec,
 Globlek Blaž, ablatje, (gjelekovec),
 Gregurec Imbro, (2), Kunovec, (Rasinja),
 Gregurek Martin, Gjelekovec,
 Gregurek Ivan, Gjelekovec,
 Grgurek Stjepan, Gjelekovec,
 Griščić (Friščić?), Petrica, Kutnjak, (Rasinja),
 Habek Tomo, Kuzminec, (Rasinja),
 Habjanec Andro, Gjelekovec,
 Haček Marija, (2), Bukovec Veliki
 Hajster Stjepan, Kuzminec,
 Halec Antun, Dubovica, (Bukovec Mali),
 Hegedušić Valent, Kunovec,
 Herak Stevo, Ivančec, (Rasinja),
 Herceg Josip, (2), Rasinja,
 Hermann Franjo, Rasinja,
 Hero Ivan, Rasinja,
 Horvat Franjo, Imbriovec,
 Horvat Stjepan, Imbriovec,
 Hrabor Aleksa, Martijanec,
 Hrastek Martin, Martijanec,
 Inkey, barun, (3), Rasinja,⁶⁹
 Ivanin Alojzija, Rasinja,
 Janko Josip, Imbriovec,
 Janković Josip, Imbriovec,
 Jantol Gjuro, Podravska Kapela, (Bukovec Mali),
 Jazvec Gjuro, Zablatje, (Gjelekovec),
 Jesen Imbro, Lunjkovec, (Bukovec Mali),
 Judić Stjepan, Gjelekovec,
 Karlo pl. Josip, Imbriovec,
 Kereković Antun, Martijanec, Ludbreg,
 Klarner Franjo, Rasinja,
 Klen Hermina, (2), Rasinja,

⁶⁹ Znade se iz izvještaja da je vlastelinstvo Inkey primilo u početku 14 djevojčica. No one su date na udomljavanje drugim obiteljima kada je došla zima. Ostalo je samo troje djece. U to je vrijeme već vjerojatno upravljao vlastelinstvom Mirko Inkey, jer je stara barunica Lila već umrla a kćeri Gabrijela i njena sestra nisu se dobro snalazile u novim uvjetima organizacije okljaštrnog gospodarstva.

- Knežek Gašpar, (2), Lunjkovec, (Bukovec Mali),
 Kolarić Kata, Rasinja,
 Koren Valent, Kunovec, (Rasinja),
 Kornedi Anton, Rasinja,
 Košuta Lovro, Rasinja,
 Kovaček Jelica, Rasinja,
 Kovačević Dragutin, Belanovo, (Rasinja),
 Kovačić Blaž, Zablatje, (Gjelekovec),
 Kristofić Ivan, gjelekovec,
 Kudek Bolto, Križovljan, (Martijanec),
 Kvakani Barto, gjelekovec,
 Kvakani Mara, Gjelekovec,
 Labaš Mara, Rasinja,
 Laboš Mara, Kuzminec,
 Latin Ivan, Lunjkovec, (Bukovec Mali),
 Leščan Mijo, Zablatje, (Gjelekovec),
 Logožar Milka, Rasinja,
 Loparić Vinko, Imbriovec,
 Lovrek Magda, Mali Bukovec,
 Lovriša Stjepan, Imbriovec,
 Mađjar Mara, Gjelekovec,
 Majtan Andro, Imbriovec,
 Maltarić Ivan, Rasinja,
 Marčec Pavao, Koprivnički Ivanec,
 Marijančić Imbro, Imbriovec,
 Marijančić Kata, Imbriovec,
 Marinković Mara, Prkos, (Rasinja);
 Maruševac Frano, Rasinja,
 Međvarić Blaž, Koprivnički Ivanec,
 Međimorec Mare, Kutnjak, (Rasinja),
 Meštrović Imbro, (2), Zablatje, (Gjelekovec),
 Mihoci Đuro, (2), Dubovica, (Bukovec Mali);
 Mihoci Ignac, Dubovica, (Bukovec Mali),
 Mikačević Franjo, Rasinja,
 Mraz Bara, Grbaševac, (Rasinja),
 Muzek Josip, Lunjkovec, (Bukovec Mali),
 Namjesnik Kata, Križovljan, (Martijanec),
 Nemeč Ilija, Podravska Kapela, (Bukovec Mali);
 Palčić Blaž, Imbriovec,
 Palčić Gjuro, Gjelekovec,
 Paramras Bara, Grbaševac, (Rasinja),
 Pavlek Valent, Gjelekovec,
 Payser Kata, Kutnjak, (Rasinja),
 Pelc Stjepan, Gjelekovec,
 Pinčkar Blaž, Imbriovec,
 Pintar Mate, Rasinja,
 Piskrec Mijo, Kunovec, (Rasinja),
 Poldružić Mato, Kunovec,
 Poldružić Valent, Kunovec,
 Pomer Vilko, Sveti Petar, (Bukovec Mali),
 Porić Antun, (2), Gjelekovec,
 Pović Imbro, (2), Gjelekovec,
 Prebeg Josip, Rasinja,
 Premec Klara, (2), Mali Bukovec,
 Prepelić Blaž, (2), Kunovec,
 Prlog Martin, Imbriovec,
 Prlog Mijo, Imbriovec,
 Rašan Mijo, Gjelekovec,
 Rašan Pavao, Gjelekovec,
 Remenar Izidor, Koprivnički Ivanec,
 Sabol Stjepan, Gjelekovec,
 Sabolić Andro, Gjelekovec,
 Salamon Pepa, Gjelekovec,
 Senčar Jelka, Rasinja,
 Severović Ilija, Belanovo, (Rasinja),
 Sirutka Gjuro, Imbriovec,
 Sitar Stjepan, (2), Kunovec,
 Skorić Draga, Prkos, (Rasinja),
 Skorić Drago, Prkos, (Rasinja);
 Smok Antun, Rasinja,
 Spiegel Nikola, Rasinja,
 Stampfel Eva, Rasinja,
 Stibić Vaso, Prkos, (Rasinja),
 Stubić Vinko, Grbaševac, (Rasinja),
 Stubić Vjekoslav, (2), Grbaševac, (Rasinja),
 Šajatović Nikola, Rasinja,
 Šarec Ana, Lunjkovec, (Bukovec Mali),
 Šargac Bara, Kunovec,
 Štefanec Franjo, Podravska Kapela, (Bukovec Mali),
 Štefanec Gjuro, Podravska Kapela, (Bukovec Mali),
 Tkalec Mara, Zablatje, (Gjelekovec),
 Tkalec Tomo, Zablatje,
 Tomašić Pavao, Gjelekovec,
 Tomašić Stjepan, Gjelekovec,
 Trdak Mijo, Zablatje, (Gjelekovec),
 Turek Gjuro, Kunovec,
 Vajdić N., Rasinja,
 Valent Ivan, Imbriovec,
 Vargović Blaž, Gjelekovec,
 Volf Rudolf, Belanovo,
 Vrećica Milka, Koprivnički Ivanec,
 Vugrinec Nikola, Županec, (Mali Bukovec),
 Vujasinović Petar, Rasinja,
 Vuljak Ivan, Gjelekovec,
 Vuljak Stjepan, Gjelekovec,
 Vuljak Tomo, Gjelekovec,
 Zdelić Ana, Podravska Kapela, (Mali Bukovec),
 Živko Tomo, Imbriovec.

SUMMARY

During the First World War, due to drought, interrupted traffic and difficulties with short supplies, the south of Austro-Hungarian Empire was suffering from great hunger. People were dying in great numbers, which prompted the main Committee for refugees and families of drafted or killed soldiers to start a humanitarian action on great scale- to move children from Istria to northern Croatia. Soon the Franciscans joined them, trying to save endangered Catholic children from Herzegovina. It meant safety for children from other regions like Dalmatian, Bosnia, Slovenia, children from Gorilla and Slovenian coastal area, so the humanitarian efforts, led from Seagram by Dr. Josip Šilović and Dr. Đuro Basariček widespread. Altogether, over 20.000 children were moved to safety, care and nurturing, including some 1.000 children in Podravina as well. It's difficult to give exact, accurate numbers, as records during wartime were partial, and the listing from 1920 does not include children, having already returned to their homes.

It needs to be stressed out, that the humanitarian action was of extraordinary importance, as it helped minimize bigotry and religious intolerance, proving that getting along together in harmony and understanding can solve even more complex issues. However, this opportunity was not used after the war.